

Coalitieakkoord
2022 - 2026

**Eén
Stad**

Rotterdam

Inhoud

Eén Stad	6		
1. Een veilige, schone en groene stad	8	3. Wonen en mobiliteit	26
Een veilige stad voor iedereen	8	Fijn en betaalbaar wonen voor iedereen	26
Aanpak wapengeweld	8	Woningen	26
Aanpak (straat)overlast	9	Gebiedsontwikkeling	28
Aanpak drugsmafia en criminaliteit	10	Mobiliteit	29
Toezicht en handhaving	10	Autoluw en fietsvriendelijk	29
Veiliger nachtleven en aanpak seksuele straatintimidatie	11	Openbaar vervoer	30
Geweld achter de voordeur	11	Verkeersveiligheid	31
Cybercriminaliteit	12	Parkeren	31
Aanpak verkeerasocialen	12	Luchthaven	31
Buitenruimte: een schonere stad	12	4. Klimaat en energie	32
Preventie	12	Energietransitie	33
Opruiming	13	Zonne- en windenergie	34
Handhaving	13	Aardgasvrij en isolatie	34
Buitenruimte: een groenere stad	14	Circulaire economie	35
Vergroening van de buitenruimte	14	Schone lucht	35
Gebruik buitenruimte	15	5. Zorg, welzijn en sport	36
Dierenwelzijn	15	Zorg	36
2. Kansengelijkheid	16	Rotterdams zorgakkoord	37
Inclusie en samenleving	16	Jeugdzorg	37
Tegengaan van racisme en discriminatie	17	Welzijn	38
Verleden	17	Ouderen	38
Opvang en meedoen in Rotterdam	18	Sport	39
Onderwijs	19		
Kwaliteit van onderwijs	19		
Onderwijs en arbeidsmarkt	21		
Internationaal onderwijs en internationale stad	21		
Armoede en schulden	22		
Werk en inkomen	23		
Meedoen: participatiewet	23		
Arbeidsmarkt	24		

6. Economie, haven, ondernemerschap, toerisme en cultuur	42
Economie	42
Haven	43
Waterstof en walstroom	43
Ondernemerschap	44
Horeca, nachtcultuur en festivals	45
Toerisme	46
Cultuur	46
7. Bestuur, organisatie en financiën	48
Bestuur	48
Open: één stad waar iedereen meedoet	48
Bestuurlijk integer	49
Doelmatig en resultaatgericht	49
Organisatie	50
Financiën	51
Financiële spelregels	51
Investerings	52
Financiële consequenties	52
Bijlage financiën	54

Eén Stad

juni 2022

Een coalitie die werkt voor alle Rotterdammers

Hierbij presenteren wij ons coalitieakkoord voor de raadsperiode 2022-2026. In dit akkoord treft u onze ambities voor een groene, schone en veilige stad, voor de bouw van veel betaalbare woningen, voor de aanpak van de energietransitie, voor het bieden van kansen aan alle Rotterdammers, voor het bestrijden van armoede en schuldenproblemen, voor het tegengaan van racisme en discriminatie in onze stad en nog veel meer.

Zoals elk coalitieakkoord, is dit akkoord een mix tussen maatregelen, ideeën en acties die soms de ene partij meer aanspreken dan de andere partij. Dat is ook logisch. In Nederland en in een internationale stad als Rotterdam leven we niet alleen samen: we besturen ook samen, met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten. En toegegeven: hetgeen deze samenstelling van partijen uniek maakt, zorgt er ook voor dat we goede afspraken hebben moeten maken over een breed aantal onderwerpen. Maar het goede nieuws is dat we daar, met veel minder moeite dan werd gedacht, in zijn geslaagd.

Dat komt onder meer doordat naast de politieke verschillen, er ook een heel duidelijk gemeenschappelijk politiek DNA is: Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en Denk zijn alle vier ondernemende en pragmatische partijen. En dat gaat u merken.

Van ons hoeft u de komende vier jaar niet een overdaad aan prachtig opgemaakte beleidsdocumenten en visies te verwachten, maar een veel grotere focus op de uitvoering. Een overheid die minder vergadert, en meer doet. Van de aanpak van zwerfafval tot de aanpak van discriminatie en van de aanpak van klimaatadaptatie tot de aanpak van drugscriminaliteit. Dat zult u ook kunnen zien in de financiële paragraaf van dit akkoord: de focus van onze investeringen ligt op de uitvoering – zonder daarbij overigens ons zicht op de lange termijn te verliezen. We willen een resultaatgerichte organisatie creëren die veel dichterbij de Rotterdammer staat dan nu het geval is. Geen lokettenjungle meer. Niet meer verwijzen naar een andere afdeling, maar verder helpen. Serieus werk maken van de menselijke maat met daadkracht en creativiteit. Diezelfde daadkracht waarmee de stad, net als met haar haven en architectuur, in binnen- en buitenland bekend is geworden.

We denken dat dit het vertrouwen in overheid, bestuur en politiek kan helpen verbeteren. En dat lijkt ons, op z'n zachts gezegd, geen overbodige luxe gezien de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

Het college van burgemeester en wethouders moet daarin als dagelijks bestuur vooropgaan. Collegewerkbezoeken gaan niet langer alleen maar naar mooie infrastructurele projecten, het college gaat vooral de wijken in om direct, onaangekondigd en *face-to-face* met Rotterdammers te spreken over hoe het gaat en wat de gemeente beter zou kunnen doen. Met andere woorden: het nieuwe college mag even op het bordes staan, maar daarna vooral op de stoep van gewone Rotterdammers. Dichterbij dan dat kunnen we de politiek niet bij de Rotterdammer brengen.

Wij wensen u veel plezier met het lezen van dit akkoord. Wij gaan er alvast mee aan de slag.

Robert Simons
Leefbaar Rotterdam

Vincent Karremans
VVD

Chantal Zeegers
D66

Faouzi Achbar
Denk

1

Een veilige, schone en groene stad

Een veilige stad voor iedereen

Iedereen in Rotterdam moet zich veilig voelen, zowel op straat als achter de voordeur. Man of vrouw, hetero of LHBTIQA+, jong of oud en van welke culturele achtergrond dan ook. De veiligheid is de afgelopen jaren door de opeenvolgende colleges sterk verbeterd, maar we zijn er nog niet. Te veel Rotterdammers voelen zich niet veilig in hun eigen buurt. Dat mogen we nooit accepteren. Daarnaast maken we ons zorgen over het messengeweld onder jongeren, geweld achter de voordeur en de diepe verwevenheid van de drugsmafia in delen van Rotterdam.

In de bestrijding van criminaliteit zijn de beginselen van de rechtsstaat ons kader: alle inwoners van onze stad zijn gelijkwaardig en het begaan van strafbare feiten, wordt - ongeacht wie wat doet of waar het gebeurt - niet geaccepteerd en aangepakt.

We willen een goede balans tussen preventieve en repressieve maatregelen, die zoveel mogelijk zijn toegesneden op de problematiek op straat- en wijkniveau. We zien dat (kans)armoede en schulden een voedingsbodem zijn voor crimineel gedrag. Ook dáár gaan we aan werken.

We willen dat de Veiligheidsindex in elke wijk in Rotterdam aan het eind van deze bestuursperiode gelijk of hoger is dan nu. In de wijken die nu laag scoren (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk en Lombardijen) richten wij ons op een stijging van minimaal 5 punten ten opzichte van 2022.

Aanpak wapengeweld

Het bestrijden van wapenbezit en steekincidenten, voornamelijk onder jongeren heeft voor ons een zeer hoge prioriteit. Daarom nemen we de volgende maatregelen:

- We brengen de (online)leefwereld van jongeren die problemen veroorzaken, in kaart. Door beter te weten wat er speelt kunnen we overlast gevend- en crimineel gedrag op tijd signaleren en in de kiem smoren. Dit doen we met jongerenwerkers en professionals die we voorzien van expertise over de invloedscirkel en leefwereld van deze jongeren, zoals de (online) straatcultuur, gezinssituatie en mogelijke schulden.

- We gaan door met het convenant tussen gemeente, jongerenwerk, politie, welzijnsorganisaties en het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond om onveilige situaties in- en rondom scholen en op straat te verbeteren. Ons belangrijkste doel is om ernstige fenomenen zoals wapengeweld, criminele uitbuiting en drugscriminaliteit hard aan te pakken.
- De mogelijkheid om preventief te fouilleren door de politie blijft bestaan, maar we willen dat dit instrument doelmatig en zorgvuldig wordt ingezet. Daarbij staan we achter de politie. We zijn tegen etnisch profileren. We investeren onder meer in het programma 'Politie voor iedereen' en we maken afspraken met de politie over trainingen die eraan bijdragen dat politiemensen het selecteren en controleren aselekt of op basis van gedrag uitvoeren, waarbij de politie uitleg geeft over de reden van het preventief fouilleren. Samen met de politie monitoren we de voortgang. Omdat we deze maatregelen nemen, gaan we niet werken met controlerende maatregelen als stopformulieren of waarnemers bij preventief fouilleren.
- We moedigen de vrijwillige inleveracties van wapens aan. Elk wapen dat we van straat kunnen halen, is er één.

Aanpak (straat)overlast

Drugsdealers en overlast gevende hangjongeren zorgen voor veel overlast in Rotterdam. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We plegen meer inzet op Toezicht & Handhaving in de nachtelijke uren en we zetten pleinstewards in. Deze stewards spreken overlastgevers op pleinen en andere plekken waar overlast wordt ervaren, aan op hun gedrag.
- Op plekken waar Rotterdammers structureel en frequent (drugs)overlast ervaren, bezien we samen met bewoners welke maatregelen op dit specifieke plekken effectief kunnen zijn: inrichting, verlichting, toezicht (pleinstewards, boa's).
- We blijven gebruikmaken van mosquito's, maar nemen in het (bestaande) afwegingskader en de periodieke evaluatie ook de beleving van jongeren mee door met hen in gesprek te gaan.
- De mogelijkheid om samscholingsverboden op te leggen blijft bestaan. We zien erop toe dat het opleggen van verboden, zoals een samscholingsverbod of een gebiedsverbod zorgvuldig wordt toegepast.
- We hebben nadrukkelijk oog voor de belevingswereld en behoeften van jongeren. We realiseren om die reden fysieke jongerenhubs waar activiteiten gericht op (talent) ontwikkeling en weerbaarheid van Rotterdamse jongeren worden georganiseerd. Aan het einde van deze bestuursperiode zijn er 20 jongerenhubs.

Aanpak drugsmaffia en criminaliteit

Drugscriminaliteit heeft een ontwrichtende werking op de samenleving. We zetten daarom de bestrijding van de drugsmaffia met vermeerderde inzet en met behulp van onze partners voort. We nemen de volgende maatregelen:

- We gaan door met de VIGOR-aanpak, dat wil zeggen de bestrijding van (drugs)criminaliteit via controles op auto's met personen. Dit gebeurt op een aselechte wijze en op basis van objectieve criteria. Belangrijke voorwaarde daarbij is dat mensen die worden gecontroleerd, op een respectvolle manier worden behandeld.
- We investeren jaarlijks in een campagne die Rotterdammers wijst op de maatschappelijke gevolgen van het kopen van illegale drugs, zonder drugsgebruikers te criminaliseren.
- We zetten de intensivering door die het vorige college heeft ingezet ten aanzien van drugsgerelateerde en ondermijnende criminaliteit.
- We breiden het aantal jongerenwerkers uit om te voorkomen dat jongeren het verkeerde pad kiezen. We kiezen nadrukkelijk voor een aanpak in kwetsbare wijken in samenwerking met jongerenwerkers om te voorkomen dat jongeren kiezen voor een criminele carrière.
- We gebruiken wetenschappelijk inzichten en onderzoek naar de (sociale) achtergrond, gezinssituatie en motieven van jongeren die bij drugscriminaliteit betrokken zijn, zoals jongeren die drugs uit de containers halen ('uithalers'), zodat we meer inzicht krijgen hoe een effectieve aanpak vorm kan krijgen.

Toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving zijn belangrijke instrumenten om de stad veiliger te maken. Deze moeten effectief, doelmatig én op de plekken waar deze het meest nodig zijn worden ingezet.

We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We investeren extra in cameratoezicht. Waar nodig investeren we ook in toezicht door veiligheidscamera's bij religieuze en maatschappelijke instellingen. Cameratoezicht zetten we zorgvuldig in en alleen als andere, minder vergaande maatregelen eerst geprobeerd zijn (subsidiariteit). Daarnaast evalueren we regelmatig of reeds geplaatste veiligheidscamera's nog nuttig en/of noodzakelijk zijn. Camerabeelden verwijderen we binnen de daarvoor wettelijk gestelde normen en zo mogelijk zelfs eerder.
- We breiden het aantal (wijk)boa's uit, voornamelijk in kwetsbare wijken.
- Wij hebben grote waardering voor onze boa's en daarom verhogen we de inschaling van huidige boa's in het salarishuis van de gemeente. Bovendien maken we het met het oog op de krapte in de arbeidsmarkt, aantrekkelijker om als boa in Rotterdam te werken.
- Als de pilot met handhavingsreservisten positief wordt geëvalueerd, dan breiden we het aantal handhavingsreservisten uit.

- We vergroten de zichtbaarheid van de veiligheidsinstanties in de wijken, waardoor het makkelijker wordt om problemen te melden. Dit doen we door onder meer fysieke plekken (binnen de wijkhubs) in te richten waar de politie en/of gemeente aanwezig zijn om veiligheidsvraagstukken te behandelen.
- We investeren in extra boa's in de metro's in de nachtelijke uren, omdat het OV een veilige plek voor iedereen moet zijn.

Veiliger nachtleven en aanpak seksuele straatintimidatie

Meer dan twee derde van alle Rotterdamse vrouwen en veel Rotterdammers uit de LHBTIQA+ gemeenschap hebben wel eens last van seksuele straatintimidatie. Dat is onacceptabel. Daarom nemen we de volgende maatregelen:

- We stellen een vast aanspreekpunt aan, bijvoorbeeld een stadsmarinier seksueel geweld.
- We investeren 10x meer in preventie door middel van een publiekscampagne tegen seksuele straatintimidatie en we organiseren gastlessen op scholen en workshops.
- We blijven ons hard maken voor een landelijke strafbaarstelling van seksuele straatintimidatie in samenwerking met het ministerie van Justitie & Veiligheid.
- We trainen boa's op het punt van seksuele straatintimidatie, zodat zij direct bij invoering van strafbaarstelling een forse inzet kunnen plegen op de handhaving ervan. Hiervoor zullen ook undercover boa's worden ingezet. Met de start van deze trainingen lopen we vooruit op de landelijke strafbaarstelling van seksuele straatintimidatie (2024).
- We maken het uitgaansleven veiliger, door het vergroten van de inzet van horecastewards, bikers Toezicht & Handhaving en Team Drank & Horeca. Daarvoor werken wij samen met ondernemers, politie en handhavers.
- Het Stadhuisplein, de Kruiskade en de Witte de Withstraat zijn concentratiegebieden van nachthoreca, die veelal bezocht worden door een jong, en daardoor minder zelfredzaam publiek. We richten in samenwerking met horecaondernemers 'stadsgarderobes' in: een fysiek veiligheidspunt, waar mensen terecht kunnen als zij zich onveilig voelen.

Geweld achter de voordeur

We spannen ons in om de aangiftebereidheid van geweld achter de voordeur te verhogen. We concretiseren die inspanning aan de hand van de evaluatie van het actieprogramma Verandertraject Huiselijk Geweld.

Cybercriminaliteit

Cyber- en ransomware-aanvallen (gijzelsoftware) vormen een reëel en ook toenemend risico voor de gemeente. Wij zorgen ervoor dat binnen de gemeentelijke organisatie voldoende maatregelen worden getroffen om cyberweerbaarheid zo hoog mogelijk te houden.

Aanpak verkeersasocialen

Hard optrekken, te snel rijden en knaluitlaten: asociaal rijdende automobilisten en motorrijders zijn een doorn in het oog van veel Rotterdammers. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We ontwikkelen een effectieve aanpak tegen verkeersaso's, waarbij maatregelen als inbeslagname, gebiedsverboden, geluidsmeters, fysieke ingrepen in de verkeersinrichting en andere dergelijke maatregelen (lawaaiflitsers, roodlicht camera's en mobiele flitspalen). Waar nodig, passen we de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) hiervoor aan: we maken de APV 'verkeersaso-proof'.
- De aanpak tegen roekeloos rijdende bezorgscooters inclusief flitsbezorgers, zoals toegepast in Feijenoord, rollen we uit over de hele stad. We bieden maaltijdbezorgers veiligheidstrainingen aan en ondernemers fysieke discussietrainingen om het gedrag aan de kaak te stellen. De gemeente kan ingrijpen bij ondernemers die geen maatregelen nemen om hun bezorgers veilig te laten rijden. Hen worden onder andere veiligheidstrainingen aangeboden.

Buitenruimte: een schonere stad

Een schone buurt zonder vuil op straat, is een fijne buurt. Een schone en groene omgeving bevordert de verbinding met de wijk, de band tussen inwoners onderling en vergroot het veiligheidsgevoel. Naastplaatsingen en zwerfafval zijn twee van de grootste ergernissen van Rotterdammers. Daarom gaan we meer preventieve maatregelen nemen om de stad schoon te houden, gaan we bewoners die er een rotzooi van maken harder aanpakken én gaan we investeren in het opruimen en ophalen van (zwerf)afval.

We willen in de 20 wijken die nu het slechts scoren op de beeldmeetlat van naastplaatsingen, een toename van gemiddeld 5 procent van de CROW-score op naastplaatsingen bereiken.

Preventie

We nemen de volgende maatregelen om te voorkomen dat afval op straat belandt:

- We verruimen de openingstijden van (een deel van de) milieuparken en we vergroten het aantal pop-up milieuparken in de wijk per jaar (minimaal 100 per jaar), zodat Rotterdammers makkelijker hun grofvuil weg kunnen brengen.
- We maken meer gebruik van gedrag beïnvloedende technieken rondom wijkcontainers.

- We experimenteren met digitale middelen om vuil beter te herkennen, zodat het ophalen van het vuil efficiënter kan worden ingericht.
- We zetten bij de in- en/of uitgang van parken op piekmomenten grote containers neer.
- We willen ongedierteoverlast op straat tegengaan, daarom maken we afspraken met restaurants en de markten om te voorkomen dat etensresten op straat belanden.

Opruiming

We nemen de volgende maatregelen om de stad sneller en effectiever schoon te maken:

- We zetten de reinigingsteams vaker in, stadsbreed en óók in het weekend. Deze zogenaamde 'runners' gaan elke dag 's ochtends vroeg de wijk in om, los van meldingen, naastplaatsingen weg te halen.
- We investeren in zogenaamde 'Zakken vullen' acties, waarbij bewoners en schoolkinderen voor een kleine tegenprestatie (koffie, voucher van de lokale supermarkt, etc.) zwerfvuil opruimen.
- Op dit moment is de afvalstoffenheffing in Rotterdam niet kostendekkend. Om de financiële tekorten op de afvalinzameling gedeeltelijk op te lossen verhogen wij de afvalstoffenheffing met 1% boven op de indexatie.

Handhaving

We nemen de volgende maatregelen om vervuilers aan te pakken:

- We verhogen jaarlijks de boetes voor naastplaatsingen (minimaal indexeren).
- We leiden reinigers op tot toezichthouder zodat zij, in samenwerking met Toezicht & Handhaving, bij het doen van een ronde direct een boete voor een naastplaatsing kunnen uitschrijven.
- Bij zogenaamde hotspots (containers waar het vaak een rotzooi is) handhaven we ook in burger, met als doel om de pakkans bij een overtreding te vergroten.

Buitenruimte: een groenere stad

We vinden het belangrijk om in een fijne, aantrekkelijke, groene en veilige buitenruimte te investeren: Rotterdammers hebben de buitenruimte sinds de Coronacrisis herontdekt en opnieuw leren waarderen, er komen steeds meer Rotterdammers bij en ook mensen met een beperking of oudere Rotterdammers die wat slechter ter been zijn moeten fijn kunnen verblijven, wandelen en fietsen. Daarnaast is vergroenen een effectieve maatregel om extremere weersomstandigheden als gevolg van de opwarming van de aarde, het hoofd te bieden. Groen houdt water vast in het geval van een extreme regenbui en bij hoge temperaturen heeft het een verkoelend effect. Met het vergroenen van de stad en het verbinden van groen met elkaar, geven we ook de biodiversiteit van de stad een stevige impuls. En dat is hard nodig, Rotterdam staat op de laatste plaats van de nationale monitor duurzame gemeenten als het gaat om het ecologische kapitaal van de stad.

We willen Rotterdam transformeren van een grijze stad naar een groene stad, we gaan 20 hectare vergroenen en daarom gaan we door met de groene stadsprojecten. We zorgen daarbij voor een minder eenzijdige groenaanplant en voor ecologisch groenbeheer. We initiëren 50 aansprekende klimaatadaptieve projecten in de openbare buitenruimte (denk aan het toevoegen van groen en/of bomen, buffers voor regenwater etc.), op bijvoorbeeld (school)pleinen en straten met als doel het beperken van hittestress, droogte en regenwateroverlast. De komende 4 jaar gaan we 40 hectare bijenlandschap realiseren. Hiermee voegen we bijna 10% areaal toe aan het bestaande bloem- en kruidenrijk graslandschap in de stad.

Vergroening van de buitenruimte

We nemen de volgende concrete maatregelen om de stad te vergroenen en klimaatadaptiever te maken:

- We gaan door met de zeven grote stadsprojecten, binnen de financiële kaders om de kosten beheersbaar te houden. Om de kosten beheersbaar te houden, werken we bij het realiseren van de deze projecten met een *doen*-scenario en een *droom*scenario. Het *doen*-scenario wordt voornamelijk gefinancierd door de gemeente, het *droom*scenario moet grotendeels worden gefinancierd door co-financiers.
- We investeren in het vergroenen van versteende stadswijken. Samen met wijkraden bekijken we in elke wijk welke straten en pleinen vergroend kunnen worden.
- We faciliteren zelfbeheer van groen, ook bij parken, wanneer dit het beheer goedkoper en beter maakt.
- We investeren in waterberging, om grote hoeveelheden regen goed op te vangen. In dat kader en ook vanuit historisch perspectief voeren we een haalbaarheidsonderzoek uit naar het terugbrengen van water in bijvoorbeeld de Goudsesingel.

Gebruik buitenruimte

De buitenruimte is er niet alleen om naar te kijken, maar vooral om gebruik van te maken. Daarom nemen we de volgende maatregelen:

- We realiseren 10 extra watertappunten en 50 extra bankjes per jaar.
- We stimuleren de levendigheid van onze rivieroever, door bijvoorbeeld meer horecavoorzieningen en terrassen aan het water mogelijk te maken.
- We investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervaliden Rotterdammers door onder andere alle noppentegels bij voetgangersoversteekpaden gelijk te trekken.
- Onderhoud van ons groen en onze parken is van cruciaal belang en daarom is investeren daarin belangrijk. We committeren ons daaraan bij de vaststelling van de volgende nota kapitaalgoederen (2023).
- Als het gaat om reclame in de buitenruimte, stellen we bij het vergunnen van nieuwe concessies geen verdergaande eisen dan de voorwaarden die de Reclame Code Commissie stelt. Met één uitzondering: we willen zoveel mogelijk gokreclames in de Rotterdamse buitenruimte terugdringen.

Dierenwelzijn

We hechten belang aan dierenwelzijn. Daarom nemen we de volgende maatregelen:

- We gaan door met de realisatie van het nieuwe dierenasiel.
- We intensiveren het chippen van katten, zodat ze sneller met hun gezin kunnen worden herenigd.
- We helpen dierenwelzijnsorganisaties zoals Stichting Zwervkatten Rijnmond, de Dierenvoedselbank en de Dierenambulance.

2 | Kansen- gelijkheid

Iedere Rotterdammer moet mee kunnen doen aan de samenleving. Voor veel kwetsbare Rotterdammers wankelt dit fundament. Verschillende maatschappelijke problemen komen bij hen samen: schulden, geen werk en een laag of onzeker inkomen. De gemeente moet meer maatwerk en perspectief bieden om de bestaanszekerheid van Rotterdammers te vergroten. Dit gaat niet van vandaag op morgen, maar vergt een lange adem. En het vraagt om een gezamenlijke, overstijgende aanpak in het onderwijs, bij 'een leven lang ontwikkelen', bij het tegengaan van discriminatie op de arbeids- en woningmarkt, bij de mogelijkheden om mee te kunnen doen met een betaalde baan en bij het tegengaan van armoede en schulden. In dit hoofdstuk staan onze maatregelen. Ook dit kunnen wij als Rotterdam niet alleen, we hebben de voorstellen vanuit Den Haag nodig.

Inclusie en samenleving

Wie in Rotterdam woont is een Rotterdammer en hoort erbij. In Rotterdam staan we open voor alle mensen. Onze gedeelde identiteit als Rotterdammer, dat is waar wij ons op richten, met respect voor de verschillen. De principes uit onze Grondwet en de beginselen van onze rechtsstaat zijn hierbij leidend. In één Rotterdam zijn allen één en worden allen gelijk behandeld. Voor iedereen gelden dezelfde regels in dezelfde mate. Wij verlangen van iedereen om deze principes te kennen en te respecteren.

Tegengaan van racisme en discriminatie

In onze stad is geen ruimte voor discriminatie, racisme, moslimhaat, seksisme, antisemitisme, haat tegen LHBTIQ+ of voor welke vorm van uitsluiting dan ook.

We nemen daarom de volgende maatregelen:

- De gemeente voert de strijd tegen racisme en discriminatie op en maakt hier extra middelen voor vrij. Dit betekent dat we de intensiveringen voor Relax Rotterdam en de initiatiefnota 'voor gelijkwaardigheid, tegen discriminatie' uitbreiden en de aanpak verbreden. Wij maken extra capaciteit vrij voor het thema discriminatiebestrijding.
- We werken aan meer veiligheid, voorlichting, zichtbaarheid en afstemming van/met LHBTIQ+-ers in Rotterdam.
- We maken afspraken met maatschappelijke organisaties en met partners in het uitgaansleven en op de huizen- en arbeidsmarkt over maatregelen om extremisme, discriminatie en racisme terug te dringen. We zetten de aanpak van discriminatie kracht bij door het initiatief van de stadsmarinier discriminatie en racismebestrijding opvolging te geven. We werken samen met de politie aan het vergroten van de meldings- en aangiftebereidheid.
- Bedrijven en organisaties die aantoonbaar en onherroepelijk zijn veroordeeld voor discriminatie, sluiten wij voor een periode van vijf jaar uit van samenwerking met de gemeente.
- Wij staan pal voor de gelijkwaardigheid van man en vrouw, daarom werken we samen met organisaties in de stad aan de emancipatie agenda waarbij niet alleen vrouwenemancipatie centraal staat, maar ook anti-discriminatie, diversiteit en emancipatie van LHBTIQ+-ers.
- We lichten algoritmen van de gemeente periodiek door op discriminatie. De gemeente is open over de toepassing van algoritmen. De gemeente past geen algoritmen toe die direct of indirect beslissingen baseren op gegevens die terug te voeren zijn naar afkomst. We voorkomen daarmee situaties zoals bij de toeslagenaffaire.
- De gemeentelijke organisatie spant zich in om het personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van de brede samenleving. Vanzelfsprekend geeft kwaliteit in de werving van personeel altijd de doorslag.

Verleden

- We geven samen met de gemeenschappen van Rotterdam invulling aan het stadsprogramma 'Een gedeelde geschiedenis', dit programma loopt tot 2024 door. In 2023 schenken we bijzondere aandacht aan de herdenking van 150 jaar slavernijverleden.
- We halen geen straatnaamborden of beelden weg die refereren aan het koloniaal verleden. We gaan door met het plaatsen van QR-codes die een toelichting geven bij alle straatnamen, beelden of andere historische verwijzingen en objecten.

- Iedere Rotterdammer moet naar wens begraven kunnen worden. Wij richten ons beleid en de uitvoering daarop in. We onderzoeken periodiek de behoeften en intensiveren indien nodig en mogelijk, met inachtneming van beschikbare ruimte en financiële haalbaarheid.

Opvang en meedoen in Rotterdam

We ondersteunen nieuwkomers om onderdeel te worden van de samenleving door taallessen, stageplekken en begeleiding naar werk. Hiertegenover staat de verantwoordelijkheid van nieuwkomers om naar vermogen zijn of haar steentje bij te dragen aan onze stad, de taal te leren en om mee te doen. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We nemen als stad onze verantwoordelijkheid in de opvang van statushouders die door het Rijk worden toegewezen aan Rotterdam. Rotterdam kent echter al vele uitdagingen. We starten daarom een lobby richting het Rijk om als Rotterdam een eerlijke bijdrage te leveren voor de taakstellingen voor de huisvesting van statushouders: niet langer naar inwoneraantal, maar naar draagkracht, zodat Rotterdam meer wordt ontzien dan nu het geval is. De urgentieverklaring voor statushouders wordt in balans gebracht met de behoeften van Rotterdammers die ook een woning nodig hebben.
- Om nieuwkomers zo snel mogelijk op eigen benen te laten staan, zo snel mogelijk de taal te laten leren en te voorkomen dat ze terecht komen in een sociaal isolement, gaan we het aantal leerwerktrajecten bij de gemeente Rotterdam opschalen. Daarbij krijgen statushouders begeleiding, een baan bij (een partner van) de gemeente (als bijvoorbeeld beveiliging, automecanici of dienstverleningsmedewerker) en bijvoorbeeld een passende opleiding. Na afronding van het leerwerktraject stromen zij daarna verder de gemeentelijke organisatie in, of slaan hun vleugels uit op de arbeidsmarkt. Dit bespaart in de meeste gevallen (op den duur) uitkeringen, de huidige landelijke regelgeving en systematiek staan echter niet toe dat de besparing die daarmee verwacht wordt, gebruikt kan worden om deze leerwerktrajecten in de eerste plaats te financieren. We gaan bij de minister van Sociale Zaken bepleiten om dit wel mogelijk te maken en zo nog meer leerwerktrajecten te kunnen realiseren.
- We gaan in Rotterdam geen grootschalig asielzoekerscentrum, zoals we in de Beverwaard hebben gehad, meer openen of op een vergelijkbare manier asielzoekers op een grootschalige manier opvangen. Indien het Rijk bij de gemeente Rotterdam aanklopt om asielzoekers op te vangen, zullen we dit alleen doen in het geval van grote nood (onder het mom van “nood breekt wet”) en onder de volgende voorwaarden:
 - Het gebeurt kleinschalig en verspreid over de stad;
 - We spreken met het COA af dat we zoveel mogelijk gezinnen opvangen;
 - We organiseren de opvang in of nabij de wijken waar daarvoor het meeste draagvlak is, waarbij we een duidelijk doelgroepenbeleid voeren: eventuele ‘lastpakken’ worden bijvoorbeeld niet in een kinderrijke woonwijk geplaatst;
 - De opvang heeft een zo klein mogelijk effect op de Rotterdamse woningmarkt, door bijvoorbeeld het gebruik van riviercruiseschepen;
 - Alle kosten worden vergoed door het Rijk;
 - We vangen altijd eerst statushouders op die aan Rotterdam zijn toegewezen en zich nog in een asielzoekerscentrum elders in het land bevinden en daarna pas asielzoekers;

- Het aantal asielzoekers dat we op enig moment opvangen in Rotterdam stijgt niet boven 500. Daarbinnen vallen ook statushouders die aan Rotterdam zijn toegewezen, die we versneld naar Rotterdam halen.
- Vanuit onder meer het tegengaan van dakloosheid en de veiligheidsoverwegingen die daarmee gepaard gaan, staan we open voor een eventuele verlenging van de LVV-pilot (Landelijke voorziening vreemdelingenopvang). We gaan echter wel het aantal LVV-plekken van 70 terugbrengen naar 45 en continueren alleen de LVV-pilot als het Rijk daarvoor de financiering verschafft. Daarbij blijven we de maximale termijn van zes maanden dat een ongedocumenteerde in de LVV mag blijven hanteren en investeren we waar mogelijk in maatregelen die (vrijwillige) terugkeer bevorderen.
- De officiële communicatie van de gemeente is in het Nederlands. Daarnaast wordt belangrijke informatie in het Engels aangeboden. Wanneer de volksgezondheid, veiligheid of openbare orde dat vergen, communiceren we ook in andere talen. Dit is dan altijd van tijdelijke aard.

Onderwijs

Iedereen in Rotterdam moet de kans krijgen zich te ontwikkelen en zijn dromen na te jagen. Dat begint met het bieden van dezelfde kansen aan alle kinderen, jongeren en studenten om zich te ontwikkelen en te ontplooien. Het moet niet uitmaken waar je wieg in Rotterdam staat, iedereen moet mee kunnen doen. Elk kind heeft recht op goed onderwijs, passend bij ieders ontwikkeling. Te veel leerlingen verlaten het onderwijs zonder goede beheersing van de basisvaardigheden: lezen, schrijven, rekenen, digitale geletterdheid en hoe we in Nederland met elkaar omgaan.

Kwaliteit van onderwijs

We maken ons hard voor kwaliteit, veiligheid en toegankelijkheid van het onderwijs en besteden bijzondere aandacht aan die scholen die extra ondersteuning nodig hebben. De beschikbaarheid en de kwaliteit van leraren is een belangrijk onderdeel. Schoolgebouwen en gymzalen met een gezond leefklimaat en schone, groene schoolpleinen zijn belangrijke randvoorwaarden. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- Veel kinderen gaan helaas nog zonder ontbijt naar school. We gaan in gesprek met scholen over de inzet van de rijksmiddelen voor de rijke schooldag om hiermee het ontbijt op school aan te kunnen bieden.
- We zetten de dagprogrammering (rijke schooldag) in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) voort en we verwachten dat het Rijk ook hieraan bijdraagt. Digitale vaardigheden maken vast onderdeel uit van deze dagprogrammering.
- We gaan door met het renoveren en vernieuwen van scholen en gymzalen en het aanleggen van groene schoolpleinen. In de buurt van scholen die zelf geen speelvoorzieningen hebben (bijvoorbeeld door ruimtegebrek), richten we, vooral op Rotterdam Zuid, de buitenruimte zo in dat scholen daar gebruik van kunnen maken voor sport- en spelactiviteiten.

- Wij gaan door met de aanpak lerarentekort. We kijken hoe we leraren naar de stad kunnen trekken én hoe we leraren in de stad kunnen houden. We spannen ons in om zij-instromers te werven voor onderwijs. Leraren krijgen voorrang bij het beschikbaar stellen van huurwoningen, ook krijgen zij andere voordelen, zoals een Rotterdamse lerarenbeurs en een gratis Rotterdampas. De gemeente en de schoolbesturen kunnen het lerarentekort echter niet alleen oplossen. We vragen het Rijk om structurele maatregelen te nemen.
- Leren programmeren is van groot belang om voorbereid op de toekomst te zijn. We stimuleren het leren programmeren op Rotterdamse scholen. We gaan door met het ondersteunen van de IT Campus. We vragen de IT Campus om ook aandacht te besteden aan het ontwikkelen van digitale vaardigheden bij ouderen.
- We blijven investeren in het voorkomen van uitval van leerlingen. Wij zetten het programma Vroegtijdig Schoolverlaters en de Taskforce Thuiszitters voort. We gaan in gesprek met de samenwerkingsverbanden over nieuwe en voldoende voorzieningen voor hoogbegaafde leerlingen.
- Wij zorgen ervoor dat het huidige aanbod voorschoolse educatie op kinderdagverblijven in stand blijft, ondanks dat wij minder middelen van het Rijk ontvangen, zodat alle kinderen een goede start op de basisschool kunnen maken.
- Leerlingenvervoer is voor sommige leerlingen essentieel om naar school te kunnen gaan. We stellen daarom extra middelen beschikbaar.
- We vergroten, samen met onze partners in de stad, het aantal studieplekken. Bijvoorbeeld door studieplekken, waar mogelijk, in de wijkhubs te realiseren.
- We monitoren de ontwikkelingen en mogelijke succesvolle maatregelen op het gebied van onderwijssegregatie en voeren hierover het gesprek met het Rotterdamse scholenveld.
- We zetten ons maximaal in voor een veilige school/werkomgeving voor leraren en leerlingen, waar docenten en leerlingen zichzelf kunnen zijn.
- We steunen de convergentie-agenda tussen drie universiteiten (TU Delft, Universiteit Leiden, EUR) en EMC om technische innovaties in de gezondheidszorg te realiseren.

Onderwijs en arbeidsmarkt

Onderwijs is de basis van een succesvol leven en iedere leerfase is daarin belangrijk. We zorgen dat jongeren een goede springplank naar de arbeidsmarkt hebben, door het ontwikkelen van aantrekkelijke vaardigheden voor de arbeidsmarkt. Naast werken aan een goede basis, investeren we ook in een leven lang ontwikkelen. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We gaan met scholen en bedrijven in gesprek over een succesvolle aanpak tegen en bewustwording van stagediscriminatie. We besteden hierbij bijzondere aandacht aan het aanbod van stageplekken, met name voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Ook de gemeente neemt hierin haar verantwoordelijkheid: we bieden 1.000 stageplekken per jaar aan waarvan een kwart voor mbo-leerlingen.
- We gaan door met de aanpak en de bestrijding van laaggeletterdheid, we streven naar een flinke vermindering.

Internationaal onderwijs en internationale stad

Rotterdam is een wereldstad met internationale bedrijven en een internationale arbeidsmarkt. We spannen ons in om internationale kennis aan te trekken en te behouden. Wij werken mee aan de realisatie van de Internationale Campus Onderwijs & Sport, waardoor het vestigingsklimaat van Rotterdam voor de internationale kenniswerkers verbetert. Rotterdam wordt hiermee een internationale, aantrekkelijke stad voor bedrijven en expats.

Armoede en schulden

In Rotterdam zijn er nog steeds te veel huishoudens die aan het einde van de maand niet kunnen rondkomen. Huishoudens die in armoede leven. Hoewel het allereerst de verantwoordelijkheid van iedere Rotterdammer zelf is, om te werken aan zijn of haar ontwikkeling en te zorgen voor voldoende inkomen voor levensonderhoud, weten we dat dit voor veel Rotterdammers niet de realiteit is. De bestrijding van armoede leidt ertoe dat mensen weer mee kunnen doen en leidt ook tot minder stress en minder gezondheidsproblemen.

Voor Rotterdammers die in financiële nood komen, of dreigen te gaan komen, staan wij klaar. Want Rotterdam is een stad waarin we omkijken naar elkaar. Waarin we geen armoede willen accepteren. In de algehele aanpak van armoede en schulden in onze stad hebben wij oog voor ieders eigen verantwoordelijkheid en voor welke maatregelen aantoonbaar werken om de financiële redzaamheid te vergroten door preventie, vroegsignalering en schuldsanering. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- Wij laten zien dat we dit onderwerp zeer serieus nemen door een aparte wethouder Armoede en Schulden.
- Wij herijken en vernieuwen de aanpak van armoede en schulden. Wij toetsen onze maatregelen binnen het armoedebeleid doorlopend op effectiviteit en op doelmatigheid. We zetten in op wat werkt, vanuit het doel om zo snel mogelijk resultaat te boeken, namelijk meer financiële redzaamheid van Rotterdammers. Hierbij gebruiken we de inzichten uit de afgelopen periode, maar ook wetenschappelijke inzichten en goede voorbeelden uit de praktijk. Daarbij willen wij een armoede- en schuldenaanpak die aansluit bij de verschillende problemen (multiproblematiek), zoals de (jeugd-)zorg, uitkeringen en huisvesting.
- De komende vier jaar willen wij een aantoonbare reductie van de (kinder)armoede bewerkstelligen. Wij vormen een fonds van € 20 mln om (kinder)armoede te bestrijden en te verlichten. Daarboven continueren wij de intensiveringen uit de afgelopen periode op het armoede- en schulden beleid.
- Wij willen de huidige regelingen vereenvoudigen om het bereik te vergroten. Daarom vergroten wij de bekendheid van de regelingen en onderzoeken we of we meer gebruik kunnen maken van automatische toekenning.
- Wij behouden de kwijtschelding voor gemeentelijke afvalstoffenheffing op het huidige niveau.

- Wij willen de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers vergroten. Daarom nemen wij de volgende maatregelen:
 - Wij stellen een aanpak op voor de preventie van schulden waarbij wij het brede maatschappelijke middenveld betrekken. Wij werken hierbij samen met partners in de stad en betrekken zo veel mogelijk organisaties en diensten in het kader van vroegsignalering.
 - Wij maken afspraken met incassobureaus en bewindvoerders om verantwoord incasseren de norm te maken binnen de stad. Met malafide incassobureaus doen wij geen zaken.
 - Wij bieden Rotterdamse ouders die zijn getroffen door het toeslagenschandaal ondersteuning en we stellen daarom één aanspreekpunt binnen de gemeente in.
- Wij willen dat de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft als schuldeiser. Wij spannen ons in om het keurmerk sociaal incasseren, dat wij als eerste gemeente van Nederland hebben gekregen, te behouden.

Werk en inkomen

De arbeidsmarkt is zeer krap. Werkgevers staan te springen om mensen, terwijl tegelijkertijd nog steeds mensen aan de kant staan. Wij willen dat mensen de kans krijgen om mee te doen op de arbeidsmarkt. Dit geldt voor mensen die nu nog in een uitkering zitten, maar ook voor mensen die, met behulp van om- en bijscholing, hun positie kunnen verbeteren. Werk is meer dan inkomen alleen. Werk geeft ons sociale relaties en maakt ons onderdeel van de gemeenschap. In Rotterdam doet iedereen op basis van zijn kunnen mee in de maatschappij.

Meedoen: participatiewet

Mensen die aan de zijlijn staan, willen wij weer mee laten doen. Dit geldt voor mensen zonder werk, en voor mensen met een uitkering. We willen de komende bestuursperiode 6.000 Rotterdammers begeleiden naar duurzaam werk, en wij willen het aantal bijstandsgerechtigden terugbrengen naar 30.000 in 2026.

We nemen daarom de volgende maatregelen:

- In Rotterdam willen wij een cultuur waarin mensen gestimuleerd en gefaciliteerd worden met passende ondersteuning om een baan te vinden die aansluit bij hun kwaliteiten.
- We maken maximaal gebruik van de door het kabinet aangekondigde verruiming van de bijverdiengrenzen in de Participatiewet, waardoor de stap van uitkering naar een (volledige) baan voor Rotterdammers (verder) wordt verkleind. We houden de werkpremie in stand tot de evaluatie van de pilot afgerond is.
- Loonkostensubsidie is een effectief instrument om meer mensen aan de slag te helpen. Deze subsidie zorgt dat een werkgever een beperkte arbeidsproductiviteit van de werknemer gecompenseerd krijgt. We zetten dit instrument vaker in, zodat meer kwetsbare werkzoekenden een kans krijgen op duurzaam werk.

- We realiseren voldoende experimenteerruimte om Rotterdammers die langdurig werkeloos zijn aan een baan te helpen. We leren van wat (niet) werkt.
- We willen voorkomen dat Rotterdammers tussen wal en schip vallen als gevolg van hardheden in wet- en regelgeving. Daarom passen we maatwerk toe en benutten we de mogelijkheden die het Rijk ons biedt om uitzonderingen te maken, als handhaving te hard uitpakt in de praktijk. Voor echte bijstandsfraude is geen plaats, wij sporen die op en wij bestrijden die. Wij verhogen daarom het aantal sociale rechercheurs zodat wij meer meldingen met zorg kunnen opvolgen.

Arbeidsmarkt

Veel werkgevers hebben grote moeite om de vacatures te vervullen. Dit geldt bijvoorbeeld voor technische bedrijfstakken, de haven en de horeca, en zeker ook in essentiële sectoren als het onderwijs, de gezondheidszorg en politie. Dit raakt alle Rotterdammers in de praktijk. Wij moeten eerlijk zijn: wij kunnen dit niet in zijn geheel oplossen. Wel kunnen wij ervoor zorgen dat de randvoorwaarden worden gecreëerd om het gat tussen vraag en aanbod kleiner te maken. Hierbij hebben wij ook een taak als werkgever. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- De gemeente pleit bij de landelijke overheid om het wettelijk minimumloon te verhogen naar 14 euro bruto per uur.
- De gemeente ziet toe op de creatie van banen. Bij het doen van investeringen en het verlenen van opdrachten gaat de gemeente toewerken naar een hogere social return on investment voor concrete arbeidsplaatsen voor Rotterdammers.
- Malafide uitzendbureaus die arbeidsmigranten uitbuiten, ook door overbewoning van panden, willen we aanpakken. In afwachting van landelijke regelgeving onderzoeken we maatregelen gericht op het beperken van negatieve effecten van malafide uitzendbureaus.
- We zorgen ervoor, samen met werkgevers en onderwijsinstellingen in Rotterdam, dat er een goede aansluiting is tussen de opleidingen en de arbeidsmarkt. Er zijn nog steeds (kwetsbare) Rotterdammers zonder een (toekomstbestendige) baan. Dit maakt het noodzakelijk om extra te investeren in de ontwikkeling van kennis en vaardigheden van mensen. We gaan daarom een Rotterdams Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP010) oprichten samen met partners uit het onderwijs en bedrijfsleven. Doel is om minimaal 6.000 Rotterdammers te begeleiden naar (nieuw) duurzaam werk. De focus ligt daarbij op sectoren waar grote tekorten zijn, zoals de zorg, de haven, het onderwijs, OV, veiligheid en techniek. Hiermee helpen we meer Rotterdammers aan werk én komt er meer en goed personeel beschikbaar voor bedrijven zodat we economisch kunnen groeien als stad. Onder de vlag van het RAP010 gaan we door met arbeidsmarktprojecten die aantoonbaar werken, zoals de leerwerkakkoorden.

- Sociaal ondernemen is heel belangrijk voor ons. Samen met fondsen, opleidingen, bedrijven en inwoners pakken we grote maatschappelijke problemen aan zoals meer Rotterdammers aan het werk krijgen en houden, ook wanneer ze daar door armoede, schulden, psychische of lichamelijke problemen hulp bij nodig hebben. Alle partijen in het Rotterdamse leveren een gezamenlijke bijdrage aan bestaanszekerheid onder Rotterdammers en een mooier Rotterdam.
- We stellen meer middelen beschikbaar voor het Regionaal Bureau Zelfstandigen. Vanwege de nasleep van de Coronacrisis verwachten wij de komende jaren dat meer zelfstandigen hulp nodig hebben.

3 | Wonen en mobiliteit

Fijn en betaalbaar wonen voor iedereen

We willen een aantrekkelijk, divers en betaalbaar woningaanbod creëren in prettig leefbare en veilige wijken. De woningmarkt in heel Nederland staat onder enorme druk: er zijn te weinig betaalbare woningen, er is nauwelijks doorstroming, de prijzen voor huur- en koopwoningen rijzen de pan uit en de wachttijden voor sociale huurwoningen lopen op. Huishoudens met een lager inkomen die in een slecht geïsoleerd huis wonen, hebben het extra zwaar door de stijgende energiekosten. Rotterdammers moeten in een huis kunnen wonen dat past bij hun behoefte en bij hun inkomen.

Woningen

We bouwen vooral voor starters, sociale stijgers in de wijk, studenten, mensen met een kleine beurs en mensen met een middeninkomen. We bouwen daarnaast ook voor ouderen, om zo de doorstroming op de woningmarkt weer op gang te helpen. We bouwen niet alleen in het centrum en in Rotterdam Zuid, maar ook daarbuiten zoals in de kleine kernen zodat de jongeren daar kunnen blijven wonen.

We nemen daarom de volgende maatregelen:

- De komende vier jaar bouwen we flink door. Ondanks de uitdagende marktomstandigheden starten we jaarlijks met de bouw van 3.500-4.000 woningen, inclusief ca 400 studentenkamers. We ontwikkelen de woningvoorraad op een dergelijke manier zodat we nu én in de toekomst de juiste woningen ontwikkelen voor de juiste doelgroepen. Dat betekent dat we dus meer betaalbare (koop)woningen gaan bouwen. Daar trekken we € 25 mln voor uit.
 - We hanteren tot en met 2025 de volgende segmentering: 20% in het sociaal segment, 35% in het middensegment, 30% in het hoger segment en 15% in het topsegment.

- Wij starten nu al de voorbereidingen zodat we vanaf 2026 als volgt kunnen bouwen: 25% in het sociaal segment, 40% in het middensegment, 20% in het hoger segment en 15% in het topsegment.
- De nieuwbouw richt zich vooral op ouderen (levensloopbestendig), studenten/jongeren en sociale stijgers.

We zijn een betrouwbare overheid. Afspraak is afspraak. Dat betekent dat gemaakte afspraken met de gemeenteraad (bv nota van uitgangspunten, masterplannen) en gemaakte afspraken door het college met corporaties en bouwende partijen (in ontwikkelovereenkomsten) over aan het college gemandateerde besluiten met betrekking tot segmentering en ontwikkeltempo niet worden opgebroken.

- We werken aan de bouw van een nieuwe studentencampus. We dringen er bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en Hogeschool Rotterdam op aan om hun verantwoordelijkheid te nemen voor de huisvesting van (internationale) studenten.
- De aanwezigheid van studenten biedt de stad voordelen in de vorm van aanwas van talent en levendigheid. De keerzijde van welkome reuring is soms overlast in woonwijken. We zetten daarom de inzet van student-stewards/student coaches in Kralingen door.
- We staan open voor aantrekkelijke ontwikkelinitiatieven vanuit de markt (unsolicited proposal), de gemeente behoudt de regie.
- We nemen duurzaamheid vanaf het begin integraal mee bij nieuwbouw. Zo stimuleren we natuur inclusief bouwen, groene of blauwe daken. VvE's worden gestimuleerd hetzelfde te doen. Ook nemen we een groennorm op bij nieuwbouw van woningen waarmee we de vergroening in wijken en gebieden verder stimuleren.
- We zetten de Rotterdamse funderingsaanpak door.
- Woningdelen zorgt voor een betere benutting van schaarse m² woonoppervlak. We stellen daarom geld beschikbaar om coöperatieve woonvormen te stimuleren.
- De vergunning voor kamerverhuur wordt aangepast: pas vanaf 4 of meer personen is een vergunning nodig. We blijven onverminderd optreden tegen woonoverlast.
- We continueren het beleidskader kwalitatieve woningen om te voorkomen dat woningen te klein worden.
- De inzet om woningen selectief aan te wijzen om de leefbaarheid van wijken te verbeteren, zijn effectief gebleken in bepaalde Rotterdamse wijken. Indien er andere instrumenten beschikbaar komen, naast de wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek, om hetzelfde doel te bereiken dan zullen wij deze inzetten.
- We bevorderen goed verhuurderschap op particuliere verhuurmarkt en beschermen de betaalbare woningvoorraad plus de bewoners, die daarop zijn aangewezen. We pakken dit integraal aan, waarbij we de ingezette aanpak van het programma Goed Huren en Verhuren aangepast doorzetten, inclusief Opkoopbescherming en de inzet van een huurteam.

Gebiedsontwikkeling

Rotterdamers wonen graag in een groene, levendige en aantrekkelijke wijk, die goed bereikbaar is. Daarom investeren we bij nieuwbouw en herstructurering ook in de omgeving van de woningen en betrekken we bewoners en ondernemers bij onze plannen. Rotterdam is en blijft een Architectuurstad. Ook koesteren we de cultuurhistorische waarden van de wijk. Daarom nemen we de volgende maatregelen:

- Het grote woningtekort noopt ons om de Woonvisie Rotterdam te herzien, met aandacht voor onder meer een aantrekkelijk en divers woningaanbod, een vitale sociale sector en bouwen voor sociale stijgers, zodat zij wooncarrière kunnen maken in de wijk.
- We blijven inzetten op het betrekken van Rotterdamse bewoners en andere relevante partijen bij gebiedsontwikkelingen, nieuwbouwprojecten en herstructureringsplannen, door:
 - Een stedelijk sociaal statuut waarin voor alle Rotterdamse huurders duidelijk is hoe herstructurerings- en herhuisvestingsprocessen lopen;
 - Participatie. Dit is belangrijk en tegelijk ook maatwerk. We zetten dit op project- en wijkniveau zo goed mogelijk in, waarbij de uiteindelijke besluitvorming een stedelijke afweging is;
 - Het ontwikkelen van toekomstperspectieven in verschillende wijken samen met actieve woningcorporaties.
- We blijven werken met kwaliteitsteams bij gebiedsontwikkelingen. Dit team beoordeelt, in nauwe verbinding met bewoners, of een bouwplan voldoet aan de kwaliteitseisen van wonen, stedenbouw, architectuur en of het goed past in de omgeving waar het komt. Het team adviseert aan het college en hun zittingen zijn openbaar. In het licht daarvan passen we de taken en bevoegdheden aan van de commissie voor Welstand en Monumenten om dubbel werk en vertraging te voorkomen.
- De sociale grondprijzen in Rotterdam brengen we dichterbij het niveau zoals ook omliggende gemeente en de G4 deze hanteren. Hiermee vergroten we binnen Rotterdam de haalbaarheid van nieuwe grondexploitaties met sociale woningen.
- Wij zijn voornemens om het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) in de periode 2023-2026 voor te zetten. Hiervoor zijn we ook afhankelijk van financiering van het Rijk. Wij reserveren middelen voor de pijler Wonen.
- De gebiedsontwikkeling Feyenoord City is van grote waarde voor Rotterdam Zuid. Feyenoord heeft aangegeven dat het realiseren van een nieuw stadion in de huidige marktomstandigheden niet haalbaar is. Dat begrijpen wij. Maar mocht Feyenoord alsnog besluiten over te gaan tot ontwikkeling van een nieuw stadion, dan willen wij dat ruimtelijk faciliteren, waarbij wij onder andere als voorwaarde stellen dat het stadion bijdraagt aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Zuid.
De woningbouw en overige ontwikkelingen in het gebied moeten echter met tempo doorgaan: het stadion mag de voortgang van de woningbouw niet in de weg zitten. Voor de situatie dat het stadion er uiteindelijk toch niet komt, zetten we in op realisatie van woningbouw op deze plot.

Mobiliteit

Rotterdam is in transitie en beweegt. De komende jaren gaan we het centrum en de oude stadswijken verder verdichten. Dat geeft meer verkeers- en parkeerdruk. Met alle negatieve gevolgen voor de CO2-uitstoot en de luchtkwaliteit van dien. Om dit tegen te gaan, moeten keuzes worden gemaakt. Niet alles kan, en niet alles kan tegelijkertijd. Voor alle modaliteiten (fiets, auto, OV etc.) moet op een slimme manier worden nagedacht om een prettige en bereikbare stad te blijven.

Een nieuwe oeververbinding die Zuidplein met Kralingse Zoom verbindt, is noodzakelijk. Daarmee kunnen we zorgen voor goede groei van onze stad met zo'n 30.000 extra woningen, in de binnenstad en aan de oostkant van de stad. Deze nieuwe oeververbinding verbindt de kennis- en onderwijsclusters op de noord- en zuidoever met elkaar (campus Zuid) en zorgt bovenal voor een robuust OV-netwerk waarmee we onze groeiende stad goed bereikbaar te houden.

Autoluw en fietsvriendelijk

Het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden maken we zoveel mogelijk autoluw. Het doel is daarbij om het veiliger te maken voor fietsers en voetgangers in het centrum en de oude stadswijken, niet om alle auto's uit de stad te weren. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We maken een verkeerscirculatieplan (VCP) om de doorstroming in de hele stad te bevorderen ook voor fiets, OV en deelvervoer. We voeren het VCP gefaseerd uit. Onderdelen van het VCP zijn onder meer:
 - Onderzoek naar de doorstroming van verkeer om nieuwe verkeerssituaties te toetsen en verkeerstromen te verbeteren. We geven daar kaders, doelstellingen en voorwaarden voor mee.
 - Onderzoek of het aantal straten met eenrichtingsverkeer kan worden uitgebreid ten behoeve van een verbetering van de doorstroming en daarmee de verkeersveiligheid.
- Parallel aan het maken van het VCP nemen we maatregelen om het centrum en de bovengenoemde wijken zoveel mogelijk autoluw te maken. Hiervoor stellen we een speciaal Autoluw fonds op van €20 mln. Hiermee realiseren we éénrichtingsverkeer in een aantal straten (te denken valt aan Nieuwe Binnenweg en Zwart Jan straat) en andere maatregelen zoals de aanleg van vrij liggende fietspaden en 30 km inrichting, drempels en eventueel het schrappen van parkeerplaatsen.

- Om duurzame vormen van mobiliteit te stimuleren passen we de Maastunneltraverse aan:
 - Eén rijstrook gebruiken we voor hoogwaardig openbaar vervoer zoals de (elektrische) snelbus, doelgroepenvervoer en voor taxi's en hulpdiensten.
 - We zetten ons in om een snelle, hoogwaardige vrij liggende busverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal door de Maastunnel te realiseren, met op termijn 8 bussen per uur (eind 2023) en nieuwe haltes Parkhaven en Erasmus MC Campus.
 - We doen een verkennend onderzoek naar de haalbaarheid van een P&R locatie in Rotterdam-Noord, zoals bijvoorbeeld Blijdorp.
 - Op het traject Gravendijkwal-Henegouwerlaan en Pleinweg richten we aan beide kanten de bestaande parallelweg in als fietsstraat voor fietsers in twee richtingen, zodat fietsers ook in de tegenrichting veilig kunnen fietsen.
- Conform de motie "Erasmusbrug, Rechtsaf borgen weg met links" maken we de experimentele inrichting bij de Erasmusbrug definitief. We gaan in gesprek met de ondernemers van de West-Kruiskade en Nieuwe Binnenweg over een voorstel voor verkeersmaatregelen bij het Kruisplein-Eendrachtspaleis. Bij de start van nieuwe verkeersexperimenten definiëren we aan de voorkant een duidelijk doel en toetsen achteraf de doelmatigheid van het experiment.
- We gaan in gesprek met de MRDH en de provincie over de aanleg van meer snelfietspaden buiten de bebouwde kom, buitengebieden en in de regio. We inventariseren of er ruimte is om in de stad snelfietspaden te realiseren.
- Daar waar behoefte is, realiseren we meer fietsparkeerplaatsen/ fietsnietjes, deze plaatsen we zo efficiënt mogelijk in de buitenruimte. We inventariseren de behoefte aan bewaakte fietsstallingen, voornamelijk op drukke plekken, zoals OV-knooppunten en winkelgebieden. We vergroten in samenspraak met de OV-aanbieders, het deelvervoer rondom OV-punten.
- We verbeteren trottoirs, zodat deze goed toegankelijk zijn, ook voor mindervaliden. We verbeteren de zichtbaarheid van zebrapaden. Als het nodig is passen we het aan.

Openbaar vervoer

- We onderzoeken de mogelijkheden om een betere OV-verbinding naar kleine kernen zoals Rozenburg te realiseren. We willen graag een nachtmetro en gaan hierover in gesprek met de RET.
- De gemeente stimuleert haar werknemers om zoveel mogelijk gezonde en duurzame vervoersmiddelen te gebruiken, zoals het OV, de fiets en deelvervoer. Een (gratis) OV-mobiliteitskaart voor woon-werkverkeer gaat onderdeel uitmaken van een nieuwe reiskostenregeling. Dat betekent dat afhankelijk van de afstand een volledig treinabonnement vergoed kan worden.
- We gaan in Rotterdam door met de huidige gratis OV-regeling voor kinderen tot 12 jaar. Ook handhaven we het gratis OV voor 65-plussers.
- De inwoners van onze toch al zwaar belaste regio verdienen een oeververbinding die snel en betrouwbaar openbaar vervoer biedt en goed is ingepast in de stad. We willen een duurzame, hoogwaardige en aantrekkelijke verbinding. Komend najaar willen we samen met MRDH en provincie – over de nieuwe oeververbinding, en de financiering ervan, afrondende afspraken

maken met het Rijk. Wij zetten daarbij in op een metroverbinding. Hiervoor is een substantiële bijdrage van het Rijk nodig.

Verkeersveiligheid

- We ordenen het deelfervoer en wijzen gebieden (zones) aan waarin geparkeerd moet worden. In de concessies met deelfervoeraanbieders maken we afspraken om onveilig, oneigenlijk gebruik en overlast van deelfervoer tegen te gaan.
- We richten wegen anders in om de verkeersveiligheid te verbeteren. We combineren de verbetermaatregelen vanuit kostenefficiëntie en overlastbeperking, zo veel mogelijk met reeds geplande werkzaamheden. We hanteren 30 km per uur als norm in die straten waar dat nodig en mogelijk is.
- Elk jaar kiezen we, met inachtneming van de adviezen van wijkraden, de vijf gevaarlijkste plekken in de stad op het gebied van verkeer en verbeteren we de inrichting ervan.
- We verbeteren samen met scholen en ouders de verkeersveiligheid, we onderzoeken daarbij de mogelijkheid om straten rondom scholen tijdelijk autovrij te maken of eenrichtingsverkeer in te voeren. We stimuleren fietsen en lopen naar school.

Parkeren

De leefbaarheid en de verkeersveiligheid in de binnenstad en de oude stadswijken staan onder druk als gevolg van op straat geparkeerde auto's. Daarom vinden wij het belangrijk dat bezoekers van Rotterdam zoveel mogelijk parkeren in de P&R's aan de randen van de stad en via het OV het stadscentrum bereiken. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- In veel wijken buiten het centrum ontstaat een hoge parkeerdruk door forenzen, bezoekers en wijkvreemde parkeerders. We breiden daarom het betaald parkeren uit binnen de Ring; het resterend deel van de Esch, Wielewaal, Pendrecht, Zuidwijk, bedrijventerrein Charlois-West, Lombardijen en Groot IJsselmonde.
Betaald parkeren gaat overal tot 23.00 uur gelden. Om bewoners tegemoet te komen verlagen wij de kosten voor een 1e bewonersvergunning met 20%. Het betaald parkeren geldt alleen voor wijkvreemde parkeerders die de parkeerdruk veroorzaken. Om een autoluwe binnenstad te stimuleren verhogen wij het tarief voor kort parkeren op straat in het centrumgebied.
- We verbeteren de laadpaalinfrastructuur en breiden deze uit. We komen met een aanpak voor de komende 10 jaar, daarin wordt aangegeven waar de laadpalen komen en hoe het energienetwerk dit aan kan. We kijken daarbij naar betere technieken en waar mogelijk dubbel gebruik met andere auto's, andere soorten voertuigen of schepen (walstroom).

Luchthaven

De luchthaven blijft open. De geluidsruimte voor de luchthaven wordt wat ons betreft, niet uitgebreid. We zien erop toe dat Rotterdam The Hague Airport gehouden wordt aan de gemaakte geluidsafspraken.

4 | Klimaat en energie

Rotterdam staat voor een grote uitdaging: de stad groeit, de luchtkwaliteit in het Rijnmondgebied is een van de slechtste in Nederland, de energieprijzen stijgen en we krijgen steeds vaker te maken met de effecten van klimaatverandering zoals hittegolven, droogte, zeespiegelstijging en extreme regenbuien.

We willen de luchtkwaliteit verbeteren door de uitstoot van CO2 en andere schadelijke stoffen te verminderen. Om de aangescherpte landelijke norm van -55% CO2 reductie in 2030 te halen, moet Rotterdam meer maatregelen nemen, met name in het stedelijk gebied. We sturen op merkbare effecten van ons beleid:

- We toetsen de doelmatigheid van de huidige programma's en van toekomstige maatregelen om CO2 te reduceren, omdat we (alleen) investeren in projecten met de hoogste reductie van schadelijke stoffen per bestede euro.
- We laten de inzet en doelstelling monitoren door DCMR, zodat tijdig kan worden bijgestuurd als de dalende trend onvoldoende doorzet om de landelijke norm van 55% CO2 reductie te halen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de verantwoordelijkheden van het Rijk, de haven en de stad.

Energietransitie

De energietransitie en klimaatadaptatie raken alle sectoren - de haven, industrie, huisvesting, mobiliteit – en alle Rotterdammers. Ons uitgangspunt is dat de energietransitie betaalbaar moet zijn voor alle Rotterdammers en dat maatregelen voor energietransitie en klimaatadaptatie de werkgelegenheid in de sectoren in transitie stimuleren. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (€ 100 mln)¹ om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. Het fonds wordt ingezet voor de vergroening van de leefomgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik.
- We zetten het Energietransitiefonds (€ 71 miljoen, revolverend) voort en ondersteunen hiermee de financiering van innovatieve bedrijven en grote duurzame projecten die bijdragen aan de Rotterdamse energietransitie en circulaire economie.
- We organiseren een Rotterdams burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep Rotterdammers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij voorstellen om de klimaatdoelen voor 2030 te realiseren. Deze voorstellen worden besproken in de gemeenteraad.
- We blijven energietransitieleningen (Power voor Rotterdam) beschikbaar stellen voor Rotterdammers, VvE's, ondernemers, scholen en sportverenigingen die hun pand willen verduurzamen.
- We maken goede afspraken met Stedin en alle betrokken partijen over de benodigde verzwaren van het elektriciteitsnetwerk om goede groei van de stad en economie mogelijk te maken en te voorkomen we dat nieuwe inwoners en bedrijven in de rij moeten staan voor een stopcontact.
- Als het Rijk bij Rotterdam aanklopt over een kerncentrale in de haven, gaan we daarover met het Rijk in gesprek omdat onderzoek van alternatieve energiebronnen hoort bij de energietransitie.
- We willen Rotterdam weerbaar maken in tijden van crisis zoals de klimaatcrisis en economisch slechte omstandigheden. Daarom gaan we door met het 'resilience aanjaagteam'.

1 De omvang van het totale Duurzaamheidstransitiebudget is € 100 mln. wij dragen € 20 mln bij, € 80 mln komt uit het landelijk Klimaatakkoord

Zonne-en windenergie

Het gebruik van fossiele brandstoffen moet omlaag ten gunste van duurzame energiebronnen als zon en wind. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We rollen het gebruik van zonne-energie verder uit. In 2026 hebben wij 3,2 km² zonnepanelen aangelegd. We plaatsen zonnepanelen op daken of verwerken deze in de infrastructuur, in plaats van in het groen.
De gemeente geeft het goede voorbeeld en stelt alle geschikte publieke gebouwen beschikbaar voor de plaatsing van zonnepanelen.
- We plaatsen ook zonnepanelen op daken van monumenten en gebouwen in beschermde stadsgezichten, als de karakteristieke waarden van een monument dat toelaten. Waar dat om duurzaamheidsredenen nodig is, passen we de Welstandsnota aan om plaatsing van zonnepanelen mogelijk te maken.
- Onze voorkeur gaat uit naar energiewinning uit wind op zee. Bestaande afspraken over het ruimtelijk mogelijk maken van vijf windparken op Rotterdams grondgebied, komen we na. De gemeente heeft zich gecommitteerd om uiterlijk 2025 350 MW windenergie te ontwikkelen, waarvan 300 MW in het havengebied. Wel gaan we op korte termijn in gesprek met de provincie om te verzoeken of er een andere locatie mogelijk is voor de geplande windmolens op de Landtong en het Beneluxplein.
- We maken een kader voor nieuwe windparken met duidelijke uitgangspunten zoals afstands-normen en financiële participatie van bewoners in onder andere energie-coöperaties. Hierbij nemen we de landelijke richtlijnen als uitgangspunt, tenzij we die als Rotterdam kunnen verbeteren. Naast dat we energiecoöperaties ondersteunen in algemene zin, ondersteunen we ze om dit mogelijk te maken.

Aardgasvrij en isolatie

We focussen op het verduurzamen en isoleren van woningen en halen woningen van het gas af. Dit draagt bij aan CO₂-reductie en verlaagt de energielasten. We ontzien kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen die een financiële inbreng nodig hebben. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- De bestaande pilots op het gebied van aardgasvrij maken van woningen, maken we af. Wij starten nieuwe projecten, als het Rijk de kosten daarvan betaalt.
- We zetten op korte termijn in op een grootschalig isolatie-offensief in Rotterdam.
 - We benutten volledig het door het Rijk beschikbaar gestelde (eenmalig) budget (€ 15,3 mln) voor maatregelen die de energierekening van kwetsbare huishoudens structureel verlagen.
 - Wij zorgen voor praktische, gratis hulp voor Rotterdammers met een smalle beurs om hun huis energiezuiniger te maken, denk aan kleine energiebesparende producten en hulp bij installatie hiervan. We zetten daarvoor energieklussers in, waaronder mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
 - We maken afspraken met de woningcorporaties over verduurzaming en isolatie van hun

bezit. Voor het energiezuinig of energieneutraal maken van corporatiewoningen komen extra middelen beschikbaar door de afschaffing van de verhuurderheffing.

- Voor de periode na 2023 doen we een beroep op het nationaal isolatieprogramma om koopwoningen met slechte energie labels te verbeteren.
- We bieden het MKB met energiescans inzicht in de meest effectieve aanpassingen om hun energierekening te verlagen, praktische hulp bij de uitvoering van kleine maatregelen en subsidies om verduurzaming van hun pand en/of bedrijventerrein te realiseren.

Circulaire economie

Afval beschouwen we als grondstof, bij het inrichten van de stad werken we zoveel mogelijk met hergebruik van materialen. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We zetten het programma Rotterdam Circulair door. We onderzoeken en herijken de huidige plannen van dit programma, uitgaande van doelmatigheid.
- We geven zelf het goede voorbeeld in de manier waarop we beperking, scheiding en verwerking van huishoudafval organiseren en gaan dus zelf nog meer circulair aan de slag. Ook door binnen de gemeentelijke organisatie grondstoffen te hergebruiken. We stimuleren en ondersteunen private 'eigenaren' van materiaalstromen om hetzelfde te doen. Denk hierbij aan circulair slopen en herbouw.
- We onderzoeken de mogelijkheden van materialenhubs: opslagplaatsen van sloopmaterialen ten behoeve van hergebruik (circulair slopen).

Schone lucht

Om de luchtkwaliteit in onze stad en regio verder te verbeteren en te blijven voldoen aan de wettelijke normen, zullen we de uitstoot van CO2 en andere schadelijke stoffen moeten verminderen. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- Rotterdam heeft zich gecommitteerd aan het Schone Lucht Akkoord (SLA). Om uitvoering te geven aan de afspraken uit het SLA onderzoeken we samen met de provincie Zuid-Holland en de DCMR welke mogelijkheden er zijn voor scherper vergunnen en handhaven voor de industrie in het Haven Industrieel complex. Tevens onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn om het bestaande equipment (o.a. kranen) op de containerterminals te verschonen.
- We dringen houtstook terug door onder andere een subsidieregeling voor de sloop van oude kachels/verwijderen van het rookkanaal.

5 | Zorg, welzijn en sport

Zorg

Zorg gaat ons allemaal aan het hart. Jong of oud, gezond of zorgbehoevend. Omdat we zelf problemen hebben met onze gezondheid, omdat onze ouders hulp nodig hebben, omdat onze kinderen in de knel zitten of omdat er problemen in de thuissituatie zijn. Rotterdammers hebben recht op goede zorg. Daarbij is de gezondheidsopgave in Rotterdam groot: Rotterdammers hebben een lagere levensverwachting in vergelijking met andere gemeenten in Nederland.

De schaarste aan mensen en middelen dwingt ons om scherpe keuzes te maken en deze keuzes doen pijn. Alle gemeenten kampen met stijgende zorgkosten, vanwege de stijgende vraag naar zorg die ons voor een grote uitdaging stelt. Tegelijkertijd zijn de budgetten vanuit het Rijk de afgelopen jaren niet voldoende meegegroeid met de vraag naar zorg. Bij de huidige verwachtingen loopt het totale tekort -zonder aanvullende maatregelen- op tot circa €200 miljoen per jaar. Dit is op deze manier onbetaalbaar en onhoudbaar. We vragen daarom aan het Rijk om (extra) bij te dragen aan de financiële tekorten bij de WMO.

We willen geen nee verkopen aan kwetsbare Rotterdammers die de zorg en ondersteuning echt niet kunnen missen. Maar de gemeente kan dit niet alleen. We moeten zorgdragen voor de meest kwetsbaren in onze samenleving. Daarbij geldt wel dat -indien mogelijk- eerst een beroep wordt gedaan op het eigen sociale netwerk van familie, vrienden, mantelzorgers en vrijwilligers voordat professionele hulp wordt ingeschakeld. Deze urgentie vraagt om betrokkenheid en bewustzijn bij de Rotterdammers.

Rotterdams zorgakkoord

We gaan in gesprek met burgers en zorgaanbieders in de jeugdzorg, de thuiszorg en de WMO. In samenspraak met de zorgaanbieders werken we een zorgagenda uit en streven naar een gezamenlijk 'Rotterdams Zorgakkoord' dat toekomstbestendige zorg mogelijk maakt.

Uitgangspunten daarbij zijn:

- We willen radicaal inzetten op de menselijke maat. En op zorg die aansluit bij behoeften van Rotterdammers, onder andere door meer werk te maken van cultuursensitieve zorg. Zoals het serveren van koosjer of halal eten in zorginstellingen of zorg verlenen in de taal van herkomst bij dementerende ouderen. Dit gaat ook om het ondersteunen van 'roze ouderen'. Of het nu gaat om jeugdzorg, ouderenzorg, thuiszorg of huishoudelijke hulp: de mens dient hierin centraal te staan.
- We gaan de zorg meer in de wijken en dichterbij de Rotterdammers organiseren.
- We starten een pilot om indicaties te laten verrichten door zorgaanbieders in plaats van de gemeente, om zo kosten te besparen.
- Het kabinet voert een eerlijker eigen bijdrage (naar draagkracht) in voor WMO huishoudelijke hulp in met ingang van 2025. Wij sluiten ons aan bij deze nieuwe regeling.
- We zorgen ervoor dat Rotterdammers niet meer in de gaten tussen de kavels en schotten van de aanbestedingen vallen, maar dat we de mens en hun zorgbehoeften ten alle tijden centraal stellen en maatwerk leveren. Dit alles om de wachtlijsten voor zorg zoveel mogelijk te verkorten of te voorkomen.
- We gaan aan de slag om de doorlooptijden bij de Vraagwijzer te verkorten, zodat Rotterdammers die in de problemen zijn geraakt, tijdig geholpen worden.
- Administratieve werk- en regeldruk voor zorgverleners dringen we concreet en afrekenbaar terug.
- We blijven doorgaan met de aanpak zorgfraude en komen in het offensief tegen malafide zorgbureaus.

Jeugdzorg

Het is van groot belang om (jeugd)hulp op maat te bieden aan kwetsbare kinderen. In de jeugdzorg is al jaren sprake van oplopende wachtlijsten en een toenemende vraag. Voor de komende jaren zien wij een steeds verder groeiende zorgvraag. Door te snijden in bureaucratie, de keten te stroomlijnen en daarmee integraal de zorgvraag op te pakken, voorkomen we dat deze keuzes ten koste gaan van Rotterdamse jongeren die onze hulp nodig hebben. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- Uitgangspunten van het gemeentelijke jeugdzorgbeleid vormen de breed gedragen aanbevelingen uit het rapport "Kind is geen kavel".
- Eén gezin, één plan, één regisseur en meer gemeentelijke regie. Omdat de eerste stap naar hulp vaak erg fors is voor ouders en kinderen, is het van belang dat ze hun verhaal kunnen doen bij één hulpverlener zodat er een vertrouwensband kan worden opgebouwd. Binnen de wijkteams wordt gewerkt met één regisseur per gezin. Bij de specialistische jeugdhulp wordt de zorg door één aanbieder geleverd, waarbij de regie bij één regisseur komt te liggen. Zo voorkomen we tevens dubbeldiagnoses en verkorten we de wachtlijsten.

- We blijven toezien op het loslaten van budgetplafonds binnen de forensische en hoog specialistische jeugdzorg.
- We kijken op welke wijze we de positie van cliënten kunnen verbeteren en ze op een laagdrempelige en frequente manier kunnen betrekken bij beleid en beleidskeuzen. Hiertoe wordt onder andere een raad van ervaringsdeskundigen gevormd waarmee de gemeente periodiek overleg voert.

Welzijn

- Huizen van de Wijk vervullen een belangrijke sociale functie in de wijk door het organiseren van activiteiten voor jong en oud. De sociale functie van de Huizen van de Wijk wordt versterkt. Activiteiten dienen geen exclusief karakter te hebben en breed toegankelijk te zijn, waarbij samenzijn wordt bevorderd.
- We realiseren kleinschalig 200 transitieplekken verspreid over de stad voor gescheiden ouders, asielzoekers en andere groepen die opvang nodig hebben.
- Regionaal gezien is de maatschappelijke opvang nog altijd te sterk in Rotterdam geconcentreerd. Wij gaan hierin samen optrekken met de regiogemeenten. De overlast rond opvanglocaties wordt in overleg met gemeente, organisaties en omwonenden verbeterd ten behoeve van een prettige leefomgeving.

Ouderen

Rotterdamers staan op de schouders van reuzen. Het zijn de generaties voor ons die de stad hebben opgebouwd, beter hebben doorgegeven en volop kansen hebben gecreëerd voor ons. Juist Rotterdamers begrijpen daarom dat ouderen gewaardeerd en gerespecteerd moeten worden. Een fatsoenlijke gemeente heeft een groot hart voor ouderen. Daarom zetten we ons de komende vier jaar in om eenzaamheid onder ouderen tegen te gaan, hen een veilige oude dag te bezorgen en sociale structuren voor ouderen te versterken. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We gaan een effectief en doelmatig beleid voeren om ouderen te ondersteunen.
- We heropenen, ondersteunen en stimuleren de komst van nieuwe zorgrestaurants voor ouderen waar zij terecht kunnen voor een gezonde en betaalbare maaltijd. Samen eten is gezellig en voorkomt eenzaamheid.
- Wij brengen huismeesters terug in seniorenflats. Wij gaan het gesprek aan met de woningcorporaties en met zorgaanbieders om te stimuleren dat in alle seniorencomplexen huismeesters aanwezig zijn. Ouderen hebben dan een vast aanspreekpunt voor hun vragen en klachten. Voor de 10 meest kwetsbare complexen zorgt de gemeente voor cofinanciering.

- Rotterdam wordt de meest dementievriendelijke gemeente van Nederland. Hiertoe stellen we samen met partners in de stad een gemeentelijk actieplan voor omgang met dementie op.
- Overlast in seniorenflats dringen we terug door het quotum op huisvesting van mensen met GGZ- en/of verslavingsproblematiek in seniorenflats te handhaven.
- We hanteren het OSO-manifest (Stichting Overleg Samenwerkende Ouderenorganisaties Rotterdam) van de Rotterdamse ouderenbonden als leidraad en maken gebruik van hun expertise.
- Mantelzorgers vervullen een belangrijke rol in samenleving. Daarom koesteren en ondersteunen we mantelzorgers.

Sport

Sporten en bewegen is belangrijk. Door beweging te stimuleren voor iedereen - jong, oud, en voor mensen met een beperking – kan het beroep op de zorg verkleind worden en de gezondheid worden verbeterd. Dit kan uiteindelijk ook kosten in de zorg voorkomen.

We stimuleren sport voor iedereen. Sportverenigingen zijn daarbij van belang: naast een fijne plek om te sporten vormen zij een plek voor ontmoeting en sociaal cement in onze wijken. Dit gebeurt ook op openbaar toegankelijke sportterreinen. We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% toename in de sportdeelname en een 10% verbetering in de beweegnorm.

We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We zetten in op het behoud van sportvoorzieningen en sportverenigingen. We ondersteunen stichtingen en verenigingen bij het opknappen en verduurzamen van sportaccommodaties.
- We brengen in kaart of er (kwalitatief) voldoende indoor sportvoorzieningen in Rotterdam zijn.
- We stimuleren en koesteren het verenigingsleven, we gaan met verenigingen in gesprek over een veilig sportklimaat. De gemeente biedt waar nodig de helpende hand om sportverenigingen zelfstandig te kunnen laten functioneren.
- Sport is belangrijk maar niet altijd voor iedereen betaalbaar. Zeker niet in de oude stadswijken. We gaan daarom meer publieke sportvoorzieningen realiseren in de buitenruimte waar Rotterdammers gratis kunnen sporten. We maken het mogelijk om de velden van de 50 buitensportcomplexen, als deze niet gebruikt worden, te laten gebruiken door Rotterdammers.
- Wij maken het zo makkelijk mogelijk om leegstaande/onverhuurde gemeentelijke sport- en gymzalen tegen daltarief (€16,- per uur) te huren. Op deze wijze kunnen kinderen en jongeren op een laagdrempelige en goedkope manier sporten. We gaan in gesprek met het Sportbedrijf om hier meer bekendheid aan te geven.

- We geven meer bekendheid aan de regelingen die we hebben om laagdrempelig sporten en cultuurdeelname mogelijk te maken voor kinderen.
- Sportvoorzieningen moeten ook toegankelijk en beschikbaar zijn voor mensen met een beperking.
- Sport en bewegen is belangrijk voor de gezondheid en helaas niet voor iedereen betaalbaar. We realiseren daarom meer publieke sportvoorzieningen in de buitenruimte waar Rotterdamers gratis kunnen sporten, zoals CrossFit rekken en voorzieningen voor urban sports en skaters.

6 | Economie, haven, onder- nemerschap, toerisme en cultuur

Economie

De Rotterdamse economie staat aan de vooravond van grote veranderingen. Rotterdam leunt als havenstad sterk op de economische sectoren die de leefomgeving zwaar belasten en die aan het einde van hun groei zitten. Het is belangrijk om het verdienvermogen van Rotterdam voor de komende generaties op peil te houden. Daarom willen wij investeren in de economie en haven van morgen. Een economie en haven die schoon, circulair en innovatief zijn, vooroplopen en het waterstofcentrum en de energie-hotspot van Europa zijn.

De komende jaren bieden een uitgelezen kans om te investeren in deze nieuwe economische bedrijvigheid. En daarmee ook te investeren in de duurzame banen van de toekomst.

Haven

De haven heeft stevige ambities om te verduurzamen. Het Havenbedrijf, de industrie maar ook de logistiek hebben zich ten doel gesteld om in 2050 een klimaatneutrale haven te zijn. De benodigde investeringen gaan de spankracht van de stad Rotterdam te boven: de Rijksoverheid moet hier bijspringen. Maar Rotterdam kan wel zijn steentje bijdragen. Als stad faciliteren en ondersteunen we waar mogelijk. We investeren in een goede bereikbaarheid en in de mensen die de banen nu en in de toekomst moeten vervullen. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- Samen met havenbedrijven dragen we bij aan de energietransitie, een duurzame toekomst van de haven en een duurzame toekomst van het eigen personeel. We werken samen met bedrijven in de haven aan om- en bijscholing van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ditzelfde geldt voor oudere werkzoekenden.
- We gaan door met de lobby bij de Rijksoverheid en de Europese Commissie om investeringen in de klimaat- en energietransitie los te trekken.
- We investeren in het Versnellingshuis om de vergunningsprocedures voor verduurzaming van de haven te versnellen.
- Om de koppeling tussen haven en onderwijs te verbeteren, gaan we samen met bedrijven de mogelijkheid van technische bedrijfsscholen onderzoeken.

Waterstof en walstroom

De verdere uitrol van walstroom en de inzet op waterstof zijn van groot belang bij de verduurzaming van de haven. Wij ondersteunen dat waar we kunnen. Zowel als aandeelhouder van het Havenbedrijf als in onze andere rollen zetten we alles op alles zodat Rotterdam de duurzaamste haven en de waterstof hoofdstad van Europa wordt. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- Gezamenlijk met DCMR, het Havenbedrijf en andere stakeholders kijken we hoe we innovatieve pilots in de haven kunnen creëren om de energietransitie verder vorm te geven. We steunen initiatieven die de kennis van waterstof en andere innovatieve energievormen vergroten
- Samen met DCMR en de provincie zetten we in op versnelling van vergunningverlening om waterstof mogelijk te maken.
- We rollen de aanleg van walstroom voor de binnenvaart verder uit. Ons doel is dat in 2023 alle publieke kades in stedelijk gebied walstroomfaciliteiten hebben en een aantrekkelijk walstroom tarief. We houden oog voor modulaire vormen van walstroom waarbij we meerdere voertuigen kunnen laden, zoals auto's en schepen. Daarnaast stimuleren we nieuwe brandstoffen, zoals waterstof en biofuel.

Ondernemerschap

Van de marktkramers op de marktpleinen tot aan de startups in de Van Nelle Fabriek: overal steken Rotterdammers de handen uit de mouwen om een goed bestaan op te bouwen. Het zijn deze ondernemende mannen en vrouwen die voor het grootste deel van onze banen zorgen en met hun goede ideeën onze stad nóg mooier maken. Hier zijn wij trots op. We willen daarom ondernemerschap maximaal de ruimte geven en nieuwe bedrijven welkom heten in onze stad. De gemeente moet zorgen dat ondernemers kunnen doen waar ze goed in zijn: ondernemen. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We steunen het MKB met raad en daad:
 - Wij zijn een gemeente van minder regels en minder bureaucratie. Ondernemers moeten hun creativiteit maximaal kunnen ontplooiën. Daarbij hanteren wij de 'ja, tenzij' mentaliteit.
 - De gemeente werkt efficiënt en effectief en we zorgen dat onze servicenormen worden behaald en waar mogelijk worden versneld.
 - We zorgen dat beleid werkbaar is door de MKB-toets, om zo de regeldruk te verminderen. Voor het naleven van het beleid hanteren we het 'high trust, high penalty principe'. We controleren gericht en als zaken niet op orde zijn kiezen wij voor het gesprek en daarna pas voor sanctionering.
- We investeren samen met partijen in de stad in veilige en aantrekkelijke winkelstraten en bedrijventerreinen. Waarbij we ons realiseren dat het winkelen steeds vaker digitaal gaat en dat er per saldo minder winkels zullen overblijven.
 - Leegstand en verpaupering vormen een gevaar voor winkelgebieden. We gaan actief schouwen op winkellocaties en we gaan met winkeliers en klanten in gesprek over de diversiteit van het winkelaanbod.
 - We onderzoeken de aantrekkelijkheid (omgeving) van wijkwinkelcentra. We betrekken de winkeliers, wijkraden en klanten, want zij weten als geen ander wat er speelt en wat nodig is om de levendigheid te verbeteren.
 - We gaan in gesprek met de grote verhuurders van winkelpanden om leegstand als gevolg van hoge huren te voorkomen.
- We verlengen de openingstijden van nachtwinkels naar 06.00 uur. Met als voorwaarde dat er geen overlast ontstaat in woonwijken.
- Als gemeente willen wij ondernemers die getroffen zijn door de Coronacrisis helpen om, al dan niet tijdelijk en waar mogelijk, hun verdien capaciteit te vergroten.
- We gaan in gesprek met de regiopartners en het Rijk over het betrekken van het MKB bij projecten uit het Nationaal Groeifonds.
- Flitsbezorgers zijn in winkelstraten en voetgangersgebieden regelmatig een grote ergernis. Daarom werken we samen met de sector aan een goede regulering om overlast te voorkomen.
- De subsidie aan Rotterdam Partners blijft grotendeels overeind, we blijven inzetten op internationale acquisitie. We vertrouwen erop dat het Rotterdamse bedrijfsleven, dat ook in grote mate profiteert van de inspanningen van Rotterdam Partners, inspringt om de resterende 20% van de financiering voor haar rekening te nemen.

Horeca, nachtcultuur en festivals

Rotterdam is een levendige en bruisende stad. Een divers aanbod van horecagelegenheden, nachtcultuur en festivals is daarbij van essentieel belang. Daarnaast levert de horeca een belangrijk aandeel in de Rotterdamse economie. We geven meer ruimte, waarbij we zoeken naar de juiste balans om overlast voor bewoners te voorkomen. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We ontwikkelen een plan voor de nacht met als doel de levendigheid van de stad te verbeteren. Dit plan willen we voor 2024 uitvoeren.
- We gaan op zoek naar een nieuwe nachtburgemeester. Rotterdammers krijgen de mogelijkheid om deze via stemming te kiezen.
- We onderzoeken de mogelijkheid voor een extra festivallocatie aan de rand van de stad, belangrijk randvoorwaarde is dat de veiligheid goed geregeld moet zijn.
- We onderzoeken de mogelijkheden om de Danceparade op een veilige en verantwoorde manier terug te laten keren in onze stad.
- We willen uitbreiding van de nachthoreca, waarbij er een goede balans moet zijn om overlast voor bewoners te voorkomen. Om te beginnen nodigen we vijf initiatiefnemers uit en we streven naar minimaal 10 extra 24-uurs vergunningen voor de nacht-horeca in deze periode.
- Bij gebiedsontwikkelingen kijken wij of bestaande (horeca-)ondernemers kunnen blijven in de omgeving om hun meerwaarde te behouden.
- Wij blijven ons flexibel opstellen bij de uitbreiding van terrassen (vlonders).
- Minder regels voor de (nacht)horeca: we verminderen de administratieve lasten.
- We maken het goedkoper voor horecaondernemers om een extra beheerder of leidinggevende op de horecavergunning bij te schrijven.

Toerisme

Van badplaats Hoek van Holland tot aan ons bruisende stadscentrum, van historisch Delfshaven tot aan de inspirerende evenementen in Ahoy: Rotterdam is een culturele en architectonische trekpleister van internationale allure. Toerisme is goed voor onze economie en we zetten erop in om meer, en een meer divers type, toeristen naar de stad te trekken. Britse bachelor party's gunnen wij aan Amsterdam. We focussen hierbij niet alleen op het centrum, maar juist ook op Zuid en in de buitengebieden. Toerisme hoort hierbij niet ten koste te gaan van het woongenot van Rotterdammers. We blijven ervoor zorgen dat ondernemers wel de vruchten hiervan kunnen plukken. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- Internationale positie van Rotterdam op het gebied van congressen en beurzen versterken. We gaan samen met de branche aan de slag om groei te stimuleren.
- Wij spreiden toeristen over de stad. Wij onderzoeken samen met bewoners welke locaties qua draagkracht in de wijken haalbaar zijn voor toeristenvoorzieningen, zoals hotels.
- Cruiseschepen horen van oudsher bij Rotterdam. Momenteel is er echter een disbalans tussen lusten en lasten van deze vorm van toerisme in de stad. Wij introduceren daarom een cruisebelasting (logiesbelasting voor cruise-passagiers). Passagiers die overnachten in Rotterdam op een cruiseschip gaan dus, net als bij hotels, logiesbelasting betalen.
- We omarmen het Toeristisch Recreatief Ontwikkelperspectief (TROP), waarbij het dorps karakter van Hoek van Holland in balans moet zijn met de recreatieve plannen.

Cultuur

Cultuur verrijkt het leven, het inspireert en verbindt de samenleving. Cultuur versterkt het voorzieningenniveau en de aantrekkelijkheid van de stad en is daarmee van belang voor het herstel van de economie en voor Rotterdam als (inter-)nationale trekpleister voor toeristen. Wij vinden het van groot belang dat het cultuuraanbod in Rotterdam divers, toegankelijk en laagdrempelig is en een aansprekend programma biedt, voor alle leeftijden en verspreid over alle wijken. Cultuur behelst theater, musea, stedenbouw, architectuur en (behoud van) cultureel erfgoed. Het gaat ons daarnaast ook om volkscultuur die staat voor de levensstijl van groepen mensen. Juist in de volkswijken van Rotterdam is er behoefte aan extra en laagdrempelige cultuur. Wij nemen daarom de volgende maatregelen:

- In het Cultuurplan 2025-2028 houden we rekening met de behoefte van bewoners en met spreiding van cultuur over alle wijken. We verbreden de inzet van cultuur naar andere maatschappelijke sectoren, bijvoorbeeld de bestrijding van eenzaamheid bij ouderen.
- We vergroten het aantal scholen in Rotterdam dat het cultuuronderwijs verankert in het curriculum. Dit doen we door scholen en culturele partijen te inspireren en met elkaar te verbinden.

- We gaan door met de ontwikkeling van een vernieuwend kennis, onderwijs- en cultuur-instituut op Zuid: de Cultuurcampus.
- We ronden het onderzoek naar de stadsmuseale functie af. Tot die tijd houden we de collectie beschikbaar voor gebruik bij tentoonstellingen.
- Wij onderzoeken hoe we de governance en betrokkenheid van de gemeente bij instellingen die ons cultuurbezit beheren, transparanter kunnen maken en kunnen verstevigen.
- Migratie is een onderdeel van de geschiedenis van Rotterdam. Wij verwelkomen dan ook het FENIX Landverhuizersmuseum in onze stad.
- Laagdrempelige voorzieningen zoals Diergaarde Blijdorp en Plaswijckpark zijn belangrijk voor de stad. We verlenen een substantiële bijdrage aan de restauratie van de Rivièrahal in Diergaarde Blijdorp. En we maken het mogelijk om te experimenteren met het openstellen van het voorplein en de Rivièrahal als stedelijk terras. Zo ontstaat een ontmoetingsplek met horeca, die ook toegankelijk is voor Rotterdammers buiten de sluitingstijden van de Diergaarde.
- Om de cultuursector vooruit te helpen, willen we ondernemerschap en innovatie in de kunst- en cultuursector stimuleren.
 - Voor het Cultuurplan 2021-2024 zijn extra middelen beschikbaar gesteld. Wij continueren deze extra middelen in het Cultuurplan 2025-2028 (€ 2,5 mln per jaar).
 - De grotere instellingen moeten in staat zijn om meer op eigen benen te staan, bijvoorbeeld door middel van cofinanciering en fondsenwerving. Daarmee creëren we ruimte binnen de bestaande gemeentelijke middelen om nieuwe makers te steunen. Een voorwaarde voor subsidieverstrekking aan grote cultuurinstellingen wordt een deugdelijke fondsenwervingsstrategie.
 - We verminderen de administratieve last voor culturele instellingen, met name op het gebied van de subsidieverstrekking.

7 | Bestuur, organisatie en financiën

Bestuur

Wij staan voor een effectief, integer en resultaatgericht bestuur, dat open staat voor iedereen in onze stad.

Bij het formuleren van beleid verplaatsen we ons in de belevingswereld van de Rotterdammer. Rotterdammers moeten invloed hebben op het beleid en op hun directe omgeving. We werken daarom goed samen met de wijkraden: zij zijn onze ogen én oren in de wijken. De wijkraden kunnen (zelf) voorstellen voorleggen aan de gemeenteraad.

Open: één stad waar iedereen meedoet

Wij zijn *samen één stad*. Wij richten ons op de gehele stad, op de wijken in de buitengebieden en de kleine kernen. Om goed in te spelen op de behoeften per wijk is maatwerk noodzakelijk. We omarmen initiatieven van anderen als deze bijdragen aan een veilige, groene en sociale stad.

Tegelijkertijd hebben we een lange termijn focus. Rotterdam is een internationale stad en een belangrijke partner van het Rijk, het stadsbestuur heeft een voortrekkersrol in de regio. Dat biedt naast verantwoordelijkheden ook kansen om de Rotterdamse regio te versterken. We investeren in contacten op wereld-, Europees, landelijk en regionaal niveau.

De gemeenteraad is het hoogste democratisch orgaan van onze stad. We werken aan een goede samenwerking tussen gemeenteraad en college om zo de democratie te versterken. We zien dit als een wederzijdse verantwoordelijkheid waarbij houding en toon van belang zijn. Als coalitie hebben we een open houding: een goed idee is een goed idee. We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We voeren een Doenvermogenstoets in om bij de totstandkoming van beleid al rekening te houden met hoe dit beleid neerslaat in de uitvoering.

- We gaan door met Right to Cooperate en Right to Challenge. We continueren Citylab in een gewijzigde vorm.
- We betrekken de gemeenteraad zoveel mogelijk aan de voorkant bij besluitvorming.
- Het huidige budget 'Koers van de Stad' blijft meerjarig beschikbaar voor de raad, waarbij we zoveel mogelijk aansluiten op bestaande subsidie- en inkoopregelingen.
- Begin 2023 komen we met een voorstel op welke wijze de democratische controle op gemeenschappelijke regelingen kan worden versterkt.

Bestuurlijk integer

We gaan uit van verantwoord vertrouwen, voor cliëntelisme of vriendjespolitiek is uiteraard geen plek. Integriteit zou vanzelfsprekend moeten zijn, maar is een onderwerp dat continue inspanning en aandacht vraagt van alle betrokkenen.

We nemen daarom de volgende maatregel:

- We organiseren een dialoog met en binnen de organisatie. We gaan regelmatig te rade bij de ombudsman, als extern meldpunt integriteit: wat zijn haar bevindingen en aanbevelingen, welke lessen kunnen we trekken?

Doelmatig en resultaatgericht

De opgaven zijn groot en de financiële armslag is beperkt. Resultaatgerichtheid en doelmatigheid zijn de kern: doen we de juiste dingen en doen we deze goed?

We nemen daarom de volgende maatregelen:

- We gaan meer denken vanuit (maatschappelijke) business cases, ook al is de gemeentelijke of landelijke overheidssystematiek hier niet op ingericht. Aannames die in een business case worden gemaakt, worden getoetst door Middelen & Control. We werken hierin onder meer samen met sociale ondernemers.
- Om aan te sluiten bij de Europese doelstellingen maken we daar waar zinvol gebruik van Sustainable Development Goals (SDG's) als leidraad voor samenwerkingsverbanden en business cases.
- We gaan kritischer kijken naar wat resultaat oplevert en wat niet. We stoppen met dat wat geen of niet genoeg resultaat oplevert, ook al komt dat politiek af en toe slecht uit.
- Bij de start van projecten stellen we altijd duidelijke, afrekenbare doelen.

Organisatie

Wijk aan Zet en de menselijke maat zijn ons uitgangspunt. We zijn als gemeente een betrouwbare partner, transparantie en openbaarheid zijn hierin cruciaal.

We stimuleren initiatieven vanuit de stad en we werken doelmatig en resultaatgericht aan verbeteringen in de stad. Onze aanpak varieert per wijk en/of Rotterdammer en daarom zijn zowel de organisatie als budgetten en planningen flexibel inzetbaar. We hebben vertrouwen in professionals, daarom biedt ons beleid hen regelruimte. We staan voor een lerende organisatie met heldere sturing en een veilig werkklimaat.

Onze dienstverlening sluit goed aan op de behoeften van Rotterdammers. Zij kunnen snel en effectief digitaal zakendoen met de gemeente. We zijn ook aanwezig in wijken voor degenen die liever persoonlijk contact willen. We zijn extra actief in wijken waar veel multiproblematiek voorkomt.

We nemen daarom de volgende maatregelen:

- De communicatie naar de Rotterdammer moet overzichtelijker en begrijpelijker. We blijven werken aan eenvoudige formulieren en een één-loketgedachte. Gedurende deze bestuursperiode realiseren we één gemeentelijke dienstverleningsapp. Vóór 2025 zijn er minder én duidelijkere gemeentelijke websites.
- We gaan actief aan de slag met de Wet open overheid (Woo). Uitgangspunt is dat gemeentelijke data waar mogelijk open en herbruikbaar (FAIR principes) wordt aangeboden. De gemeente beantwoordt informatieverzoeken snel en inhoudelijk. We stellen extra middelen beschikbaar voor het Stadsarchief zodat documenten op een goede, geordende en in toegankelijke staat worden bewaard. Wij gaan in gesprek met het Rijk om meerjarige financiële afspraken te maken voor meer inzet op dit onderwerp.
- Eind 2023 is er in elke wijk een wijkhub (39 in totaal); een plek waar bewoners zonder afspraak geholpen worden met hun vragen.
- We versterken de positie van Rotterdammers, door te investeren in de menselijke maat in gemeentelijke dienstverlening. Ook verhogen wij de middelen voor de ombudsman en de Sociaal Raadslieden.
- Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Financiën

De startpositie van deze collegeperiode is er één met grote financiële knelpunten. Onze buffers zijn daarbij de afgelopen periode al voor een deel aangesproken: voor de tekorten in de zorg en tekorten die zijn ontstaan door bestuurlijke besluiten over het Warmtebedrijf.

Het grootse financiële knelpunt is de stijgende zorgkosten (zie ook hoofdstuk 5). De stijgende zorgvraag is in alle (grote) gemeenten een flinke uitdaging. De afgelopen jaren hebben we in Rotterdam de stijgende zorgkosten telkens voor twee jaar begroot. Wij stappen nu af van deze systematiek en begroten de stijgende zorgkosten meerjarig. Hierdoor ontstaat, in combinatie met de onlangs verloren rechtszaak inzake tarifiering, een groot tekort bij de zorg. Daarnaast worden we geconfronteerd met knelpunten in bestaand beleid (door meer vraag of hogere kosten) en zijn intensiveringen die het college 2018-2022 heeft uitgevoerd, al meerjarig teruggedraaid om de eerdere tekorten in de zorg op te lossen.

Deze financiële tekorten leiden ertoe dat wij keuzen moeten maken om de schaarse financiële middelen zo efficiënt en doelmatig mogelijk in te zetten.

Financiële spelregels

Wij staan voor een gezonde, betrouwbare en voorspelbare gemeentelijke financiële huishouding en een sluitende begroting. Wij dragen daarbij zorg voor een reële begroting: wij begroten onze baten en lasten volledig en realistisch. Wij zorgen ook voor een structureel sluitende meerjarenbegroting. Vanaf 2026 leggen wij daarvoor mede de verantwoordelijkheid bij het Rijk: alle gemeenten gaan er in het Gemeentefonds vanaf dat jaar fors op achteruit. Wij gaan hierover in gesprek met het Rijk.

Onze financiële uitgangspunten zijn:

- Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Wij streven naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Wij sturen op een gemiddelde lokale lastendruk (binnen G4 verband).
- De komende vier jaar verhogen we de OZB niet, met uitzondering van de gebruikelijke indexatie.
- Wij respecteren als college van burgemeester & wethouders het budgetrecht van de gemeenteraad.
- Middelen worden doelmatig en efficiënt ingezet. Wij zijn hierbij kritisch in onze rol als gemeente: wij vullen niet zonder meer de gaten die andere overheidsinstanties/-lagen laten vallen.
- Tegenvallers worden zo veel mogelijk binnen de eigen portefeuille opgelost. Meevallers vallen in principe altijd in algemeen beeld.
- Rijkstaken worden uitgevoerd met Rijksmiddelen. Bij het wegvallen van Rijksmiddelen vallen in principe ook taken weg. Wij compenseren alleen met eigen gemeentelijke middelen als we hiervoor als college expliciet over besluiten.
- Wij doen zo min mogelijk aan kaasschaven: wij maken doelbewuste keuzen om beleid minder of niet te doen.

Investerings

Naast reguliere uitgaven aan beleid (de begroting), is het ook van belang om te investeren in de stad. De Rotterdamse Investeringsmotor is hiervoor onze basis: als een van de weinige gemeenten zijn we in staat om onze bestaande voorzieningen op peil te houden. Onze uitdagingen vragen echter om een goed afgewogen beleid voor nieuwe investeringen. Investeringsruimte is beschikbaar door het inzetten van de Eneco-middelen en de investeringsruimte die we creëren door groei van de stad. De uitdaging is om het beschikbare investerend vermogen zo in te zetten dat we een hefboom creëren om daarmee andere partijen mee te krijgen om samen te investeren in de toekomst van onze stad.

Wij houden vast aan de uitgangspunten van het huidige investeringsbeleid:

- We gebruiken 1/3e deel van de groei van de algemene dekkingsmiddelen voor investeringen in het kader van groei van de stad.
- Wij hanteren de vastgestelde kaders rondom de verkoopopbrengst van Eneco.
- Wij brengen en houden de budgetten voor kapitaallasten van ons huidig bezit, op peil.

Het definitieve investeringsvoorstel in het kader van Groei van de Stad 2022 presenteren wij aan de raad bij de begroting 2023.

Financiële consequenties

In onderstaande tabel is het financiële kader van dit coalitieakkoord opgenomen. In de bijlage is hierover meer informatie te vinden. Bij de begroting 2023 bieden wij de totale financiële consequenties ter bespreking en vaststelling aan de raad aan.

Financiële tabel coalitieakkoord X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026	Eenmalig beschikbaar
A. Overige bijstellingen	91,1	77,5	124,8	125,1	59,4	
B. Financiële consequenties akkoord						
Een veilige, schone en groene stad	-3,5	-16,4	-30,0	-30,1	-31,0	
Kansengelijkheid	-3,9	-35,2	-37,5	-38,5	-35,1	20
Wonen en Mobiliteit	-0,01	5,9	10,8	14,4	19,1	125
Klimaat en energie		-0,9	-3,3	-3,8	-3,8	20
Zorg, welzijn, sport	-1,5	-55,3	-71,9	-49,1	-41,1	
Economie, haven, ondernemerschap, toerisme en cultuur	-0,2	0,4	1,5	-1,0	-1,0	18
Bestuur, organisatie en financiën	-2,1	17,6	16,4	19,5	22,3	
Weerstandsvermogen	0,91	0,70	1,06	1,41	1,54	

Met bovenstaande financiële bijstellingen lukt het ons om het weerstandsvermogen vanaf 2024 boven de 1,0 te brengen. Dit biedt ons een gezonde financiële basis voor de komende bestuursperiode.

Voor een aantal onderwerpen stellen wij eenmalig geld beschikbaar. Zoals eerder besloten in de gemeenteraad is er deze collegeperiode € 420 mln beschikbaar uit de Eneco-middelen voor investeringen die zichzelf terugverdienen. Indien als onderdeel van de afspraken met Stedin een kapitaalstorting door de gemeente noodzakelijk is, zetten we daar Eneco-middelen voor in.

Daarnaast verwachten wij, zoals aangekondigd in de brief voorlopig rekeningresultaat 2021, twee grote erfpachtconversies (=eeuwigdurend afkopen) van woningcorporaties. In totaal verwachten wij een eenmalige opbrengst van € 500 mln. Het investerend vermogen van de gemeente Rotterdam is al groot. De Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) bestaat momenteel uit ca. € 1,7 mld. Wij stellen daarom voor om deze middelen niet te storten in de RIM, maar om deze in te zetten voor eenmalige uitgaven (en dus niet ter dekking van structurele lasten). Op deze manier kunnen wij in deze moeilijke tijden een extra financiële impuls geven aan die onderwerpen waar dat hard nodig is. Met deze middelen doen we enkele gerichte interventies om te investeren in de toekomst van de stad. Tenslotte besteden we deze middelen aan het definitief afronden van onze deelname in het Warmtebedrijf.

Inzet erfpachtconversies X € 1 mln	
Armoedefonds	20
Autoluw fonds	20
NPRZ Wonen	80
Andere segmentering bouwplannen	25
Duurzaamheidstransitiebudget	20
Bijdrage opknappen Rivièrahal	18
Afwikkeling Warmtebedrijf	n.t.b.

Het restant van de erfpachtconversies zetten we apart voor toekomstige cofinancieringsmogelijkheden en investeringen die niet leiden tot kapitaallasten. Zo creëren we met deze middelen een hefboom voor het investeren in de stad.

Bijlage financiën

A

Overige bijstellingen X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	-1,6	-12,9			
Afbouw dividend Eneco					-1,0
Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor			-5,5	-6,9	10,4
Nieuwe jaarschijf vervangingsinvesteringen					-7,4
Bijstellingen dividenden	1,4	-0,6	-1,3	-2,0	-2,0
Gemeentefonds mutaties	107,3	78,4	102,5	120,7	44,6
Meerkosten zorg corona	-5,0				
Diverse technische correcties					0,5
Diverse belastingen	2,2	8,0	8,5	9,0	9,5
Onderhoudskostenregeling		-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Lagere opbrengsten Vervoer & Materieel	-3,1	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Correctie canonopbrengsten	-1,7	-1,7			
Materiaalkosten Hoekse lijn	-4,0				
Diverse ruimtelijke knelpunten	-6,2				

Overige bijstellingen X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026
Correctie verkoopopbrengsten vastgoed	-1,7	4,4	16,7		
Winterkouderegeling	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Aanpassing omzet Rotterdam Inclusief	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6
Technische bijstellingen BUIG	14,6	1,5			
Stichting Urgentiebepaling Woningzoekenden	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Indexatie WMO	-2,7	-4,4			
Herstelaanpak jongeren	-1,1				
Markttarieven kostendekkend			-1,0	-0,5	
Tegenvallende leges en logiesbelasting	-2,9				
Cao Jeugdtheater Hofplein	-0,9	-0,9	-0,9		
Planningsoptimisme investeringen		2,0	2,0	2,0	2,0
Budget verzekeringen		1,0	1,0	1,0	1,0
Indexatie materieel 2,8% (i.p.v. 4,8%)		9,1	8,5	7,5	7,5
Indexatie subsidies 3,9% (i.p.v. 4,9%)		2,1	2,1	2,1	2,0
Centraliseren dienstverlening en klantsignalen		0,6	1,3	1,3	1,3

B

Financiële consequenties coalitieakkoord X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026	Enmalig beschikbaar
Een veilige, schone en groene stad	-3,5	-16,4	-30,0	-30,1	-31,0	
Een veilige stad voor iedereen						
Ondersteuning "Politie voor iedereen"	-0,05	-0,1	-0,1			
Pleinstewards		-0,7	-0,8	-0,8	-0,8	
Campagne illegale drugs		-0,05	-0,1	-0,1	-0,1	
Drugs- en ondermijnende criminaliteit			-4,4	-4,4	-4,4	
Uitbreiding jongerenwerk		-0,5	-1,0	-1,0	-1,5	
Extra cameratoezicht	-1,2	-1,0	-2,0	-2,0	-2,0	
Uitbreiding en inschaling boa's		-4,5	-10,0	-10,0	-10,0	
Extra boa's in de metro		-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	
Campagne seksuele straatintimidatie		-0,5	-1,0	-1,0	-1,0	
Veiliger nachtleven en stadsgarderobe		-1,7	-2,4	-2,4	-2,4	
Aanpak roekeloos rijden bezorgers		-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	
Buitenruimte: een schonere stad						
Tekort afvalinzameling		-2,5	-2,3	-3,0	-3,7	
Verhoging Afvalstoffenheffing		1,0	2,3	3,0	3,7	
Tekort Reiniging	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	
(Runners) reinigingsteams		-1,4	-2,8	-2,8	-2,8	
Buitenruimte: een groenere stad						
20 ha vergroenen en klimaatadaptatie		-0,5	-1,4	-1,5	-1,8	
40 ha bijenlandschap		-0,3	-0,4	-0,4	-0,5	
Waterberging		-0,4	-0,8	-0,8	-0,8	
Onderzoek Goudsesingel		-0,4				
Watertappunten en bankjes	-0,02	-0,02	-0,1	-0,1	-0,2	

Financiële consequenties coalitieakkoord X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026	Enmalig beschikbaar
Kansengelijkheid	-3,9	-35,2	-37,5	-38,5	-35,1	20
Inclusie en samenleving						
Racisme en discriminatie		-2,5	-2,5	-2,5	-2,5	
Emancipatie agenda			-0,5	-0,5	-0,5	
Een gedeelde geschiedenis		-1,8	-0,5			
Ondersteunen nieuwkomers	-1,2	-3,0	3,0	-3,0	-3,0	
Leerwerktrajecten statushouders		-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	
Onderwijs						
Dagprogrammering NPRZ		-3,5	-4,0	-5,0	5,5	
IT-Campus		-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	
Voorschoolse educatie			-3,5	-3,5	-3,5	
Leerlingenvervoer		-3,6	-3,9	-3,9		
Laaggeletterdheid		-4,0	-4,0	-4,5	-4,5	
Armoede en schulden						
Aanpak van armoede en schulden		-11,3	-11,3	-11,3	-11,3	
Armoedefonds						20
Werk en inkomen						
Werkpremie		-0,6				
Meer sociale rechercheurs	-1,0	-1,3	-1,4	-1,4	-1,4	
RAP010 - uitvoeringskosten		-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	
Sociaal ondernemen		-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	
Regionaal Bureau Zelfstandigen	-1,7	-0,6				

Financiële consequenties coalitieakkoord X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026	Eenmalig beschikbaar
Wonen en mobiliteit	-0,01	5,9	10,8	14,4	19,1	125
Fijn en betaalbaar wonen voor iedereen						
Bouwen van 3500-4000 woningen		-7,0	-7,0	-7,0	-7,0	
Andere segmentering bouwplannen						25
Student-stewards	-0,01	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	
Coöperatieve woonvormen		-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	
Goed verhuren en opkoopbescherming		-0,7	-3,0	-3,0	-3,0	
NPRZ pijler wonen						80
Mobiliteit						
Mobiliteit algemeen		-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	
Opstellen verkeerscirculatieplan		-2,5				
Autoluw fonds						20
Gratis OV tot 12 jaar		-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	
Parkeren		19,3	24,0	27,6	32,3	
Klimaat en energie		-0,9	-3,3	-3,8	-3,8	20
Duurzaamheidstransitiebudget						20 ²
Resilience		-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	
Programma Rotterdam Circulair		-0,1	-2,4	-2,9	-2,9	
Terugdringen houtstook		-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	

2 De omvang van het totale Duurzaamheidstransitiebudget is € 100 mln. Wij dragen € 20 mln bij, de rest komt vanuit het landelijk Klimaatakkoord.

Financiële consequenties coalitieakkoord X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026	Eenmalig beschikbaar
Zorg, welzijn en sport	-1,5	-55,3	-71,9	-49,1	-41,1	
Zorg en welzijn						
Tekort Zorg		-67,4	-128,0	-162,6	-197,2	
• Terugdraaien bezuiniging jeugdzorg Rijk			5,0	23,0	23,0	
• Maatregelen pakket		16,0	33,0	47,0	62,0	
• Bijdrage huishoudelijke hulp WMO				5,6	13,2	
• Verwachte extra Rijksbijdrage			20,0	40,0	60,0	
Realiseren 200 transitieplekken		-1,5				
Ouderen	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	
Zorgrestaurants		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	
Huismeesters seniorencomplexen		-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	
Sport						
Sportaccommodaties	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	
Publieke sportvoorzieningen		-0,8	-0,2	-0,3	-0,3	
Economie, haven, ondernemerschap, toerisme en cultuur	-0,2	0,4	1,5	-1,0	-1,0	18
Economie						
Versnellingshuis		-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	
Aantrekkelijke winkelstraten			-1,0	-1,0	-1,0	
Rotterdam Partners		0,8	1,6	1,6	1,6	
Leges horecavergunning		-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	
Cruisebelasting	-0,2	-0,2	1,2	1,2	1,2	
Cultuur						
Bijdrage restauratie Rivierhal						18
Extra middelen Cultuurplan				-2,5	-2,5	

Financiële consequenties coalitieakkoord X € 1 mln	2022	2023	2024	2025	2026	Eenmalig beschikbaar
Financiën organisatie en bestuur	-2,1	17,6	16,4	19,5	22,3	
Bestuur						
Citylab		-0,6	-1,0	-1,0	-1,0	
Koers van de Stad		-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	
Organisatie						
Minder websites en 1 app		0,6	0,3	0,6	0,6	
Stadsarchief			-1,0	-1,0	-1,0	
Menselijke maat	-2,1	-1,7	-1,5	-1,5	-1,5	
Organisatie		20,3	20,7	23,4	26,2	

